

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

Завідувач кафедри,
к.е.н., доцент

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ **20__** р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: «Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення
інтегрованої моделі оцінювання ризиків загроз економічній безпеці
підприємства»

Освітньо-професійна програма
«Управління фінансово-економічною безпекою»
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувач
Науковий керівник,
_____ **д.е.н., доцент**

науковий ступінь, посада

Валерія КОВАЛЬЧУК

Олександр АТАМАС

Дніпро – 2025

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

Освітньо-професійна програма: «Управління фінансово-економічною безпекою»

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

« _____ » _____ 202_ р.

ЗАВДАННЯ

на підготовку кваліфікаційної роботи

Ковальчук Валерії Євгеніївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення інтегрованої моделі оцінювання ризиків загроз економічній безпеці підприємства»

Науковий керівник: Атамас Олександр Петрович, д.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «07» жовтня 2025 року № 2994

2. Термін подання здобувачем роботи: 10.12.2025

3. Вихідні дані до роботи: наукові статті та монографії, навчальні посібники, законодавчі акти України, власні аналітичні розрахунки, оцінки ризиків та результати фінансово-економічної діяльності ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Теоретичні підходи щодо інформаційно-аналітичного забезпечення інтегрованої моделі оцінювання ризиків, загроз економічній безпеці підприємства. 2. Аналіз інформаційно-аналітичної системи оцінювання ризиків економічній безпеці ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» 3. Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення інтегрованої моделі оцінювання ризиків, загроз економічній безпеці підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Напрями модернізації інформаційно-аналітичних інструментів для підвищення ефективності інтегрованої моделі оцінювання ризиків. Внутрішні та зовнішні ризики ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ». Показники ефективності інформаційно-аналітичного забезпечення оцінювання ризиків загроз економічній безпеці підприємства. Ключові напрямів розвитку інформаційно-аналітичної інфраструктури оцінювання ризиків фінансово-економічної безпеки підприємства. Основні обмеження та слабкі зони діючої системи моніторингу ризиків ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ березень 2025 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Проаналізувати фінансово-економічну характеристику ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» та охарактеризувати роботу служби економічної безпеки та оцінка її стану за окремими складовими	Березень 2025	
2	Теоретичні підходи щодо інформаційно-аналітичного забезпечення інтегрованої моделі оцінювання ризиків, загроз економічній безпеці підприємства	Травень 2025	
3	Оцінка інформаційно-аналітичної системи оцінювання ризиків економічній безпеці ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»	Липень 2025	
4	Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення інтегрованої моделі оцінювання ризиків, загроз економічній безпеці підприємства	Жовтень 2025	
5	Вступ. Висновки. Оформлення кваліфікаційної роботи	Грудень 2025	

Здобувач _____
(підпис)

_____ Ковальчук В.Є.
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____
(підпис)

_____ Атамас О.П.
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТИ	4
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ, ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Сутність та структура економічної безпеки підприємства	9
1.2. Система ризиків і загроз економічній безпеці підприємства	13
1.3. Інформаційно-аналітичне забезпечення інтегрованої системи оцінювання ризиків: сутність, складові та роль у прийнятті управлінських рішень	18
Висновки до першого розділу	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ ТА ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»	23
2.1. Фінансово-економічна характеристика ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»	23
2.2. Опис функціонування служби економічної безпеки підприємства та оцінювання її ефективності за окремими складовими	29
2.3. Оцінка інформаційно-аналітичної системи оцінювання ризиків та загроз економічній безпеці ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»	34
Висновки до другого розділу	41
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ, ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА	43
3.1. Підвищення ефективності функціонування інтегрованої моделі оцінювання ризиків через модернізацію інформаційно-аналітичних інструментів	43
3.2. Напрями удосконалення інформаційно-аналітичної інфраструктури оцінювання ризиків економічної безпеки підприємства	47
3.3. Економіко-математичні методи інтегрованої моделі оцінювання ризиків та загроз економічній безпеці та її інформаційно-аналітичне забезпечення	50
Висновки до третього розділу	55
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ	66

РЕФЕРАТ

Тема «Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення інтегрованої моделі оцінювання ризиків загроз економічній безпеці підприємства»

Кваліфікаційна робота: 59 ст. основного тексту, 4 табл., 12 рис., 5 додатків, 54 літературних джерел.

Об'єктом дослідження виступає процес інформаційно-аналітичного забезпечення інтегрованої моделі оцінювання ризиків загроз економічній безпеці підприємства.

Предметом дослідження є методи, процеси та інструменти удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення інтегрованої моделі оцінювання ризиків загроз економічній безпеці підприємства.

Методи дослідження. У ході дослідження застосовувалися методи теоретичного узагальнення, системного та порівняльного аналізу, економіко-статистичні методи, методи експертної оцінки, матричний метод, структурно-логічне моделювання та графічну інтерпретацію результатів. Комплекс використаних методів дозволив забезпечити всебічність дослідження, підвищити достовірність отриманих результатів та обґрунтувати реалізацію запропонованих напрямів удосконалення.

Узагальнено теоретичні підходи до визначення сутності та структури фінансово-економічної безпеки підприємства. Досліджено систему ризиків і загроз фінансово-економічній безпеці, а також роль та складові інформаційно-аналітичного забезпечення оцінювання ризиків. Проведено організаційно-економічний аналіз ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» та оцінку його фінансово-економічного стану. Оцінено чинну систему моніторингу ризиків та її інформаційне забезпечення, ідентифікувати ключові ризики і загрози фінансово-економічній безпеці підприємства. Розроблено практичні рекомендації щодо зміцнення ефективності функціонування інтегрованої моделі через модернізацію інформаційно-аналітичних інструментів. Запропоновано можливі напрями вдосконалення інформаційно-аналітичної інфраструктури оцінювання ризиків фінансово-економічної безпеки. Визначено роль та значення економіко-математичних методів інтегрованої моделі оцінювання ризиків та загроз економічній безпеці та її інформаційно-аналітичне забезпечення.

Ключові слова

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ІНСТРУМЕНТИ, ІНФРАСТРУКТУРА, РИЗИКИ, РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД, ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

ANNOTATION

Topic «Improving the information and analytical support of the integrated risk assessment model of threats to the economic security of the enterprise»

Qualification work: 59 p. of the main text, 4 tables, 12 figures, 5 appendices, 54 literary sources.

The object of the study is the process of information and analytical provision of an integrated model of risk assessment of threats to the economic security of the enterprise.

The subject of the study is the methods, processes and tools of improving the information and analytical support of the integrated model of risk assessment of threats to the economic security of the enterprise.

Research methods. In the course of the research, the methods of theoretical generalization, systematic and comparative analysis, economic and statistical methods, methods of expert evaluation, matrix method, structural-logical modeling and graphical interpretation of results were used. The set of methods used made it possible to ensure the comprehensiveness of the research, increase the reliability of the obtained results and justify the implementation of the proposed areas of improvement.

Theoretical approaches to determining the essence and structure of the financial and economic security of the enterprise are summarized. The system of risks and threats to financial and economic security, as well as the role and components of informational and analytical support for risk assessment, were studied. An organizational and economic analysis of PE «EKOPROEKT-KM» and an assessment of its financial and economic condition were carried out. The current risk monitoring system and its information support were evaluated, key risks and threats to the financial and economic security of the enterprise were identified. Practical recommendations have been developed to strengthen the effectiveness of the functioning of the integrated model through the modernization of information and analytical tools. Possible areas of improvement of the information and analytical infrastructure for assessing the risks of financial and economic security are proposed. The role and significance of the economic and mathematical methods of the integrated model for assessing risks and threats to economic security and its information and analytical support are determined.

Key words

INFORMATION AND ANALYTICAL SECURITY, TOOLS, INFRASTRUCTURE, RISKS, RISK-BASED APPROACH, ECONOMIC SECURITY

ВСТУП

Актуальність теми дослідження інформаційно-аналітичного забезпечення інтегрованої моделі оцінювання ризиків і загроз економічній безпеці підприємства обумовлена зростаючою складністю сучасного бізнес-середовища, підвищеною динамікою ринкових процесів та посиленням зовнішніх і внутрішніх загроз фінансовій стабільності. Ефективне управління економічною безпекою потребує не лише своєчасного виявлення ризиків, а й можливості їх комплексного аналізу та прогнозування, що вимагає використання інтегрованих інформаційно-аналітичних систем. Така модель дозволяє поєднувати якісні та кількісні методи оцінки ризиків, підвищує точність управлінських рішень і забезпечує основу для розробки превентивних заходів, спрямованих на мінімізацію негативного впливу загроз на діяльність підприємства. У зв'язку з цим удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення інтегрованої моделі оцінювання ризиків є ключовим фактором підвищення фінансово-економічної стійкості та конкурентоспроможності підприємства.

Проблематика забезпечення економічної безпеки підприємств і побудови систем управління ризиками широко відображена у працях вітчизняних науковців. Значний внесок у розвиток теоретичних основ зробили Бенько М.М., Васільєва Л.М., Василішин С.І., Гнилицька Л.В., Грицишен Д.О., Завора Т.М., Лебедин А.Г., Кащена Н.Б., Кравченко М.О., Бояринова К.О., Копішинська К.О., Кузенко Т.Б., Мельник С.І., Сабліна Н.В., Соломіна Г.В. та інші. Попри значний теоретичний доробок, низка практичних аспектів, зокрема, модернізація інформаційно-аналітичної інфраструктури та підвищення чутливості аналітичних інструментів, залишаються недостатньо дослідженими, що зумовлює потребу у подальших напрацюваннях.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є

дослідження теоретико-практичних аспектів щодо удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення інтегрованої моделі оцінювання ризиків загроз економічній безпеці підприємства. Для досягнення визначеної мети, слід виконати такі завдання, як:

- узагальнити теоретичні підходи до визначення сутності та структури фінансово-економічної безпеки підприємства;
- дослідити систему ризиків і загроз фінансово-економічній безпеці, а також роль та складові інформаційно-аналітичного забезпечення оцінювання ризиків;
- провести організаційно-економічний аналіз ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» та оцінку його фінансово-економічного стану;
- оцінити чинну систему моніторингу ризиків та її інформаційне забезпечення, ідентифікувати ключові ризики і загрози фінансово-економічній безпеці підприємства;
- розробити практичні рекомендації щодо зміцнення ефективності функціонування інтегрованої моделі через модернізацію інформаційно-аналітичних інструментів;
- запропонувати можливі напрями вдосконалення інформаційно-аналітичної інфраструктури оцінювання ризиків фінансово-економічної безпеки;
- визначити роль та значення економіко-математичних методів інтегрованої моделі оцінювання ризиків та загроз економічній безпеці та її інформаційно-аналітичне забезпечення.

Об'єктом дослідження виступає процес інформаційно-аналітичного забезпечення інтегрованої моделі оцінювання ризиків загроз економічній безпеці підприємства

Предметом дослідження є методи, процеси та інструменти удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення інтегрованої моделі оцінювання ризиків загроз економічній безпеці підприємства.

Методи дослідження. У ході дослідження застосовувалися методи

теоретичного узагальнення, системного та порівняльного аналізу, економіко-статистичні методи, методи експертної оцінки, матричний метод, структурно-логічне моделювання та графічну інтерпретацію результатів. Комплекс використаних методів дозволив забезпечити всебічність дослідження, підвищити достовірність отриманих результатів та обґрунтувати реалізацію запропонованих напрямів удосконалення.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи слугували наукові статті та монографії, навчальні посібники, законодавчі акти України, власні аналітичні розрахунки, оцінки ризиків та результати фінансово-економічної діяльності ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ».

Наукова новизна одержаних результатів полягає:

- обґрунтовано ключові напрями модернізації інформаційно-аналітичних інструментів інтегрованої моделі оцінювання ризиків для підвищення точності та своєчасності прогнозів;
- визначено критичні внутрішні та зовнішні ризики фінансово-економічної безпеки ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» та пріоритетні заходи щодо їх мінімізації;
- запропоновано комплекс заходів з удосконалення інформаційно-аналітичної інфраструктури підприємства, що забезпечує інтеграцію даних, автоматизацію процесів та підвищення ефективності управлінських рішень.

Апробація одержаних результатів. Ключові результати дослідження доповідались на конференції «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації» (м. Суми, 2025 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 1 статтю, загальним обсягом 0,45 ум. друк. арк.

Кваліфікаційна робота включає вступ, три розділи, висновки та пропозиції, додатки, список використаних джерел 54 найменувань, містить 4 таблиці, 12 рисунків, 5 додатки. Основний зміст роботи викладено на 59 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ, ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та структура економічної безпеки підприємства

Сутність економічної безпеки підприємства є однією з ключових категорій сучасної економічної науки та практики управління, оскільки саме вона визначає здатність суб'єкта господарювання протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам, забезпечувати стабільний розвиток та досягати стратегічних цілей у динамічному ринковому середовищі. Зростання рівня конкуренції, нестабільність фінансових ринків, посилення впливу глобалізаційних процесів, воєнні ризики та трансформація інституційних умов функціонування бізнесу формують необхідність комплексного підходу до забезпечення економічної безпеки. У таких умовах підприємство має не лише реагувати на виклики, але й формувати адаптивні механізми передбачення, попередження та нейтралізації потенційних загроз.

Економічна безпека підприємства проявляється через оптимальний стан використання фінансових, матеріальних, інформаційних, кадрових та інтелектуальних ресурсів, за якого забезпечується ефективність діяльності, стійкість до ризиків та здатність до довгострокового розвитку [16]. Її сутність включає поєднання різних аспектів - фінансової стабільності, виробничої надійності, інноваційної спроможності, інформаційної захищеності, а також ефективної системи управління ризиками. Вона формує підґрунтя для забезпечення конкурентоспроможності підприємства та підтримання його життєздатності, незважаючи на зміну зовнішніх умов.

Таким чином, розкриття сутності економічної безпеки є важливим для

формування цілісного уявлення про механізми захисту підприємства, визначення ключових чинників його стійкості та обґрунтування управлінських рішень, спрямованих на зміцнення потенціалу розвитку. Її дослідження дозволяє не лише систематизувати теоретичні підходи, але й сформувані практичні інструменти забезпечення ефективної діяльності підприємства в умовах високої турбулентності зовнішнього середовища.

У сучасних дослідженнях економічну безпеку підприємства здебільшого визначають як стан захищеності фінансових інтересів підприємства та здатності протидіяти негативним впливам. Однак визначення економічної безпеки підприємства не є універсальним. Фінансова безпека є «ключовою основою економічної стабільності підприємства та його здатності протидіяти загрозам...» [13], як підкреслює Гайдук І.С. Таким чином, фінансово-економічна безпека розглядається як основа загальної економічної стійкості, від якої залежить життєздатність компанії у довгостроковій перспективі.

У науковій літературі акцент робиться не лише на фактичних фінансових показниках, а й на адаптивних властивостях підприємства. Підкреслюється, що фінансова безпека – це не статичний показник, а динамічна характеристика, яка відображає здатність суб'єкта господарювання зберігати стабільність у змінному зовнішньому середовищі. Кузенко Т. Б., Сабліна Н. В. уточнюють, що вона проявляється через «стійкість до несприятливих умов середовища та здатність до відновлення...» [32]. Така інтерпретація збігається з актуальними дослідженнями, у яких зазначається, що підсилення зовнішніх ризиків – зокрема воєнних та економічних – потребує підвищеної гнучкості системи управління фінансовими ресурсами [54].

Узагальнюючи різні наукові позиції, економічну безпеку можна визначити як здатність підприємства підтримувати стабільність фінансових потоків, захищати свої активи від втрат, підтримувати платоспроможність і

створювати умови для розвитку. Це концепція, яка має багато аспектів і охоплює як фінансові елементи (ліквідність, рентабельність, структура капіталу), так і аспекти управління, організації та інформації. Цей підхід базується на розумінні того, що фінансово-економічна безпека є результатом ефективної роботи всіх компонентів системи управління, а не окремого процесу.

Структура економічної безпеки включає кілька взаємопов'язаних складових, кожна з яких забезпечує певний рівень захищеності підприємства (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Структура економічної безпеки підприємства

Джерело: узагальнено автором за [26, 37, 52]

Першою та центральною є фінансова складова, яка характеризує оптимальність структури капіталу, обґрунтованість фінансової політики, здатність підприємства виконувати свої зобов'язання та формувати фінансовий результат. Виробничо-ресурсна складова визначає ефективність використання основних і оборотних засобів та раціональність витратної політики, що безпосередньо впливає на фінансові показники.

Підприємство не може залишатися конкурентоспроможним без доступу до інвестиційних ресурсів, впровадження інновацій і модернізації виробництва. Тому інвестиційна складова має вирішальне значення [23]. У сучасних умовах до структури фінансово-економічної безпеки також включають кадрову та інформаційну складові. Кадрова характеризує рівень професійної компетентності, якість управління та організаційну культуру. Інформаційна складова дедалі частіше розглядається як критично важливий елемент системи безпеки, оскільки від якості інформаційних потоків залежить точність аналізу ризиків та ефективність управлінських рішень. Дослідники виявили, що інформаційно-аналітичний компонент є «ключовим елементом забезпечення фінансової безпеки підприємств...» [9], що підкреслює його безпосередній вплив на здатність виявляти й нейтралізувати загрози.

Щоб оцінити фінансовий стан, важливо враховувати як якісні, так і кількісні показники. Ліквідність, рентабельність, фінансову стійкість, ділова активність і структура капіталу є кількісними показниками. Їх використання забезпечує об'єктивність під час вимірювання рівня захищеності компанії та оцінки її здатності виконувати зобов'язання як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі [19]. Рівень організації фінансового управління, наявність системи ризик-менеджменту, стабільність відносин із контрагентами, інноваційність і ефективне використання інформації – це деякі з якостей. Коли ці параметри взяті разом, вони створюють повне уявлення про те, наскільки підприємство готове до факторів невизначеності.

Економічна безпека нерозривно пов'язана з ризиками, які виникають у процесі функціонування підприємства. Внутрішні ризики можуть виникнути через фінансову політику, помилки в управлінні, неефективне використання ресурсів або проблеми з кадрами. Ринкові, макроекономічні, регуляторні та геополітичні фактори створюють зовнішні ризики. Кравченко М.О., Бояринова К. О., Копішинська К. О. вказує, що сучасні підприємства

змушені діяти в умовах «підвищеної турбулентності та невизначеності...» [30], що підсилює потребу у формуванні дієвої системи оцінювання та мінімізації ризиків. Відповідно рівень фінансово-економічної безпеки визначається не лише поточними результатами діяльності, а й тим, наскільки ефективно підприємство вміє передбачати й нейтралізувати загрози.

Якісне інформаційно-аналітичне забезпечення є важливим для досягнення прийняттого рівня фінансово-економічної безпеки. Збір, оброблення, систематизація та аналіз даних, необхідних для прийняття рішень, є частиною цього процесу. Згідно з дослідженням Коць Д.В., інформація є ключовою для оцінки можливих сценаріїв розвитку подій, виявлення слабких місць у діяльності компанії та вибору найкращих заходів захисту [28].

Інформаційні ресурси підприємства є основою сучасної системи моніторингу ризиків [25]. Ця система включає аналіз зовнішніх показників, фінансових результатів, інвестиційних рішень і загроз операційній діяльності. Цифрові інструменти, аналітичні платформи та автоматизовані системи оброблення даних значно підвищують точність оцінювання, зменшують ймовірність помилок і скорочують час прийняття рішень.

Узагальнюючи, економічну безпеку можна розглядати як результат роботи всієї системи управління підприємством, яка прагне створити стабільність, захист і прогрес. Вона охоплює виробничу, інвестиційну, фінансову, кадрову та інформаційну складові, які тісно пов'язані. Основним елементом є здатність підприємства протидіяти ризикам, адаптуватися до змін і продовжувати працювати безперервно. Розуміння структури цієї системи є необхідною передумовою для подальшого аналізу ризиків, оцінювання загроз і розроблення інтегрованих моделей забезпечення економічної безпеки у сучасному динамічному середовищі.

1.2. Система ризиків і загроз економічній безпеці підприємства

Економічна безпека підприємства формується під впливом широкого спектра факторів, що здатні порушити стабільність діяльності. У науковій літературі підкреслюється, що її стан визначається взаємодією багатьох ризиків, які виникають як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі. Коробцова Д. слушно зауважує, що фінансова безпека є результатом «дії різномірних і взаємопов'язаних загроз» [29], що підкреслює складність цього напрямку управління. У нестабільних умовах підприємство має не лише фіксувати наявність ризиків, а й передбачати їх можливу ескалацію. Окремі категорії ризиків і загроз економічній безпеці підприємства продемонструємо на рис.1.2.

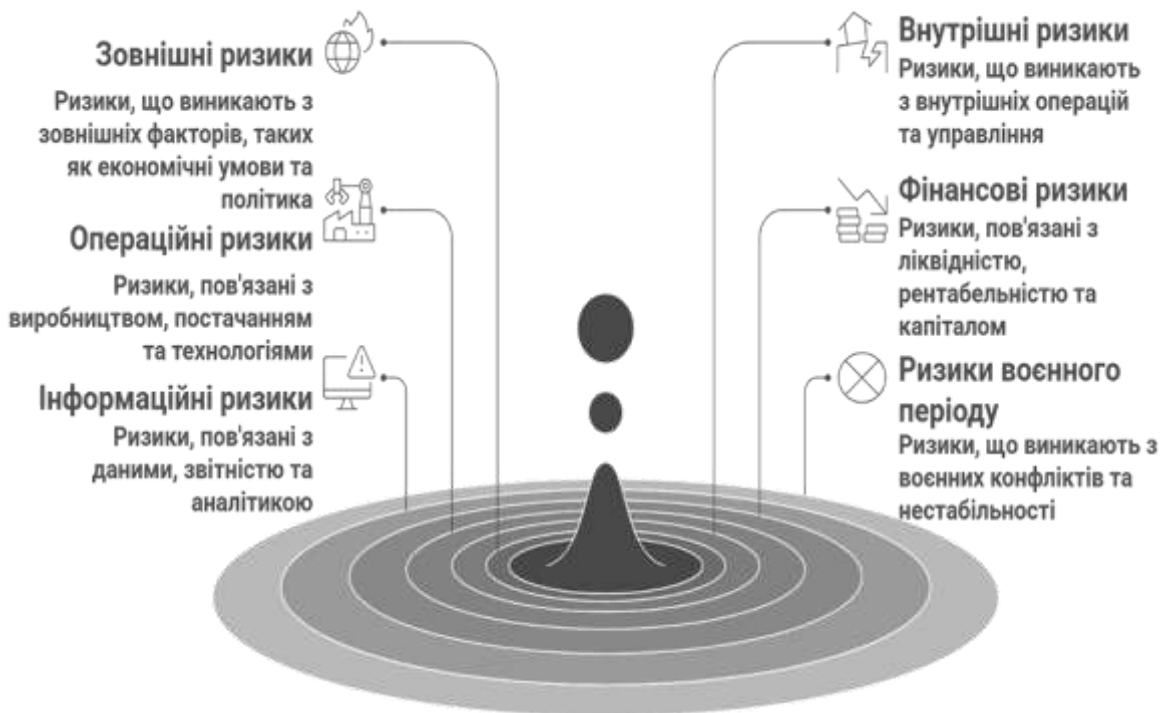

Рис. 1.2. Окремі категорії ризиків і загроз економічній безпеці підприємства
Джерело: сформовано автором

Загрози – це фактори, які можуть завдати безпосередньої шкоди, тоді як ризики в науковому дискурсі визначаються як ймовірність небажаних відхилень від очікуваних результатів. Проскура В., Лизанець А., Гриць М. наголошують, що підприємства у кризовий період зіштовхуються з «підвищенням непередбачуваності процесів», що ускладнює традиційне

планування. Це означає, що система ризиків – не статичний перелік факторів, а динамічна структура, яка змінюється разом з економічним середовищем [45].

Як було виявлено раніше, загрози умовно поділяють на зовнішні та внутрішні. Зовнішні ризики найчастіше пов'язані зі змінами макроекономічних умов, державної політики, ситуації на фінансових ринках і регуляторного середовища. Коливання валютного курсу, зростання процентних ставок, податкові зміни, інфляційний тиск чи ускладнення логістики – типовий перелік чинників, що не залежать від самого підприємства. Водночас їхній вплив може бути критичним: від збільшення собівартості до втрати ринків збуту.

Внутрішні ризики мають інший характер. Вони пов'язані з помилками управління, недоліками організаційної структури, поганим плануванням або неправильним розподілом ресурсів. Навіть у стабільних умовах можуть виникнути загрози, такі як прострочена дебіторська заборгованість, дисбаланс оборотних коштів, непрозорий рух фінансів і слабка система контролю витрат. Костенко М. підкреслює, що масштаб їх значною мірою залежить від якості інформаційно-аналітичного забезпечення: якщо дані неправильні або недоступні, управлінські рішення можуть бути порушені [27].

Окремим питанням постають операційні ризики – ті, що виникають у процесі щоденної діяльності. Це включає перебої з постачанням, порушення виробничих процесів, дії персоналу, які не відповідають стандартам, і залежність від ненадійних контрагентів. У сучасному світі вони значно погіршуються через нестабільність на ринку, зміни логістичних маршрутів або дефіцит ресурсів. Збій у цій галузі майже завжди призводить до прямих фінансових втрат.

Фінансові ризики є основою всієї системи загроз. Це стосується ризиків, пов'язаних із ліквідністю, прибутковістю, структурою капіталу та

здатністю виконувати свої фінансові зобов'язання [35]. Фінансова стійкість може постраждати від зростання вартості кредиту, падіння доходів, втрати прибутковості певних продуктів або залежності від одного кредитора. Такі ризики швидко накопичуються в нестабільних умовах, тому їх попередження вимагає постійного аналізу руху коштів, управління витратами та контролю за фінансовими потоками.

Інформаційні ризики також важливі. Вони стосуються якості даних, а не просто доступу до них. Управлінські прорахунки можуть виникнути через помилки, неактуальність, фрагментарність або надмірну залежність від неперевірених джерел. Нікітенко О.М. зауважує, що основою стабільності є можливість «своєчасно отримувати достовірну інформацію для прийняття рішень», тобто інформаційно-аналітичний блок фактично виступає фільтром ризиків [36].

Наразі, воєнні ризики в Україні формують окремий, надзвичайно складний пласт загроз, які суттєво впливають на функціонування та стратегічну стійкість підприємств. Їхня специфіка полягає не лише у можливості прямого фізичного руйнування виробничих і невиробничих активів, а й у значно ширшому спектрі непрямих наслідків, що здатні паралізувати господарський процес [53]. Насамперед йдеться про порушення логістичних ланцюгів - від ускладнення внутрішніх перевезень до блокування ключових міжнародних маршрутів, що істотно позначається на собівартості продукції, термінах її доставки та надійності поставань. Втрата або тимчасове припинення роботи стратегічно важливих постачальників також створює ризики дефіциту сировини та комплектувальних, змушуючи підприємства оперативно шукати альтернативи, що не завжди можливо в короткі терміни.

Онищенко С.В., Глушко А.Д. наголошують, що важливим чинником є й масштабне переміщення населення, яке спричиняє дефіцит кваліфікованої робочої сили у низці регіонів. Підприємства стикаються з необхідністю

залучення нових кадрів, перенавчання персоналу, а також адаптації трудових процесів до умов віддаленої або змішаної роботи [41]. Одночасно воєнні дії призводять до зниження платоспроможного попиту на внутрішньому ринку, що зменшує обсяги реалізації та ускладнює фінансове планування.

Окрему загрозу становить повне або часткове припинення діяльності у зонах бойових дій, що вимагає від компаній швидких рішень щодо релокації виробництва, перерозподілу ресурсів та побудови резервних каналів збуту. За умов високої інтенсивності та низької передбачуваності воєнних ризиків підприємства змушені посилювати систему стратегічного управління, зокрема розширювати сценарне планування, формувати резерви ліквідності та диверсифікувати ринки, постачальників і види діяльності [24]. Акцент робиться на підвищенні адаптивності бізнес-процесів, створенні запасів критичних ресурсів, розвитку антикризових механізмів та інвестицій у безпекову інфраструктуру.

Отже, воєнний фактор стає довгостроковим елементом економічного середовища, що потребує системного перегляду підходів до управління ризиками. Підприємства, які формують стійкі, гнучкі та диверсифіковані моделі функціонування, отримують вищі шанси на збереження конкурентоспроможності та продовження діяльності навіть в умовах глибокої турбулентності.

Загрози рідко проявляються ізольовано, частіше вони створюють ланцюгові ефекти: наприклад, зростання курсу валюти підвищує витрати імпортерів, що у поєднанні з проблемами логістики може спричинити дефіцит оборотних коштів, зрив контрактів і падіння ліквідності. Васільєва Л.М. підкреслює, що ефективність захисту визначає здатність підприємства аналізувати ризики у взаємозв'язку та передбачати їх комбінований вплив [5].

У підсумку система ризиків і загроз економічній безпеці є багаторівневою структурою, що охоплює зовнішні, внутрішні, операційні,

фінансові та інформаційні чинники. Її оцінювання формує основу для управління стійкістю підприємства, визначення пріоритетів розвитку й адаптації до змін. Без усвідомлення цієї системи неможливе створення ефективного механізму захисту, здатного забезпечити підприємству стабільне та безперервне функціонування.

1.3. Інформаційно-аналітичне забезпечення інтегрованої системи оцінювання ризиків: сутність, складові та роль у прийнятті управлінських рішень

Оцінювання ризиків у системі економічної безпеки підприємства є ключовим інструментом забезпечення його стійкості, оскільки дозволяє своєчасно ідентифікувати потенційні загрози, визначити масштаби можливих втрат та обґрунтувати пріоритетні напрями захисних заходів. В умовах нестабільного економічного середовища та воєнних викликів саме якісне та кількісне аналізування ризиків формує основу для прийняття ефективних управлінських рішень і стратегічного планування. Комплексне оцінювання, що охоплює фінансові, виробничі, кадрові, інформаційні та зовнішні ризики, забезпечує підприємству можливість прогнозувати критичні ситуації, мінімізувати їх наслідки та підтримувати оптимальний рівень економічної безпеки.

Як наголошують Васільєва Л.М., Петрова Д.А. оцінювання ризиків у системі економічної безпеки спирається на якісне інформаційно-аналітичне забезпечення, оскільки саме інформація формує підґрунтя для виявлення загроз, їх кількісної ідентифікації та вибору оптимальних варіантів реагування [7]. У сучасних умовах нестабільності та надмірної турбулентності зовнішнього середовища значення інформаційно-аналітичних процесів зростає, адже швидкість і точність обробки даних напрямую визначають рівень захищеності підприємства.

Дячков Д. В., Потапюк І. П., Капран І. В. підкреслюють, що система

аналітичної підтримки економічної безпеки має забезпечувати доступ до «достовірної, повної та актуальної інформації, здатної підтримувати управлінські рішення» [20].

Інформаційно-аналітичне забезпечення оцінювання ризиків залежить від організації постійного циклу роботи з даними, починаючи з їх збору та закінчуючи формуванням аналітичних висновків і пропозицій. На думку Воронюка, інформація не повинна бути фрагментованою та пов'язаною з конкретними зонами ризику, оскільки це може призвести до неправильних управлінських рішень. Відповідно, значущим є не просто накопичення даних, а їх перетворення на аналітичний продукт, що має прикладне значення для керівництва [3].

Зміст інформаційно-аналітичного забезпечення включає три основні компоненти (рис 1.3).

Рис. 1.3. Взаємопов'язані компоненти інформаційно-аналітичного забезпечення системи оцінювання ризиків

Джерело: сформовано автором

Перший – ресурси інформації, які включають внутрішні та зовнішні

дані. Фінансовий стан, оборотність активів, рух капіталу, структура витрат, показники кадрів, рівень технологічної надійності та операційні процеси відображаються в внутрішніх даних. Зовнішні фактори включають тенденції на ринку, поведінку конкурентів, зміни законодавства, податкову політику, макроекономічні індикатори та ризики в галузі. Науковці стверджують, що комплексна оцінка ризиків може бути створена шляхом збалансованого використання обох груп ресурсів [14].

Моделі для оцінки ризикових ситуацій і аналітичні методи є другим компонентом. Вони включають інструменти для діагностики фінансової стійкості, моделі прогнозування, методи імовірнісних оцінок, факторний аналіз, сценарний аналіз та аналітику часових рядів. Правильне використання цих методів дозволяє перетворити сирі дані на прогнозні оцінки, які впливають на прийняття рішень у управлінні [38].

Технологічна інфраструктура є третім компонентом, який відповідає за обробку, зберігання та передачу даних. Це включає інтегровані інформаційні системи, бази даних, аналітичні платформи, сховища даних компаній і системи бізнес-аналітики. Сучасні підприємства все частіше орієнтуються на автоматизацію аналітичних процесів, оскільки це підвищує точність обчислень та дозволяє зменшити вплив людського фактора, саме технологічні інструменти забезпечують оперативність реагування на ризикові події.

На думку Пелех У. окреме місце в інформаційно-аналітичному забезпеченні посідає захист інформаційних потоків. Наслідки порушення конфіденційності чи цілісності даних включають викривлення показників, маніпулювання інформацією та втрату важливих даних [42]. Безпечне інформаційне середовище є життєво важливим для точності аналізу процесу оцінювання ризиків, оскільки неправильні аналітичні розрахунки можуть призвести до неправильного вибору стратегії захисту.

Інформаційно-аналітичне забезпечення є важливою частиною процесу

прийняття рішень, оскільки воно дозволяє керівництву компанії мінімізувати інтуїтивність і підвищувати стратегічну передбачуваність, одночасно створюючи обґрунтовані варіанти реагування. З розвитком аналітичних технологій управління ризиками стає проактивним, а рішення приймаються з урахуванням можливих неприємних результатів [50].

Таким чином, інформаційно-аналітичне забезпечення виступає фундаментальною складовою інтегрованої моделі оцінювання ризиків підприємства. Воно забезпечує формування достовірної інформаційної бази, підсилює точність аналітичних процедур та створює умови для прийняття ефективних управлінських рішень. Якість цієї системи визначає спроможність підприємства вчасно виявляти загрози, оцінювати їх масштаб і наслідки та формувати ефективні заходи протидії.

Висновки до першого розділу

1. Визначено, що економічну безпеку можна визначити як здатність підприємства підтримувати стабільність фінансових потоків, захищати свої активи від втрат, підтримувати платоспроможність і створювати умови для розвитку. Це концепція, яка має багато аспектів і охоплює як фінансові елементи (ліквідність, рентабельність, структура капіталу), так і аспекти управління, організації та інформації. Цей підхід базується на розумінні того, що економічна безпека є результатом ефективної роботи всіх компонентів системи управління, а не окремого процесу.

2. Встановлено, що якісне інформаційно-аналітичне забезпечення є важливим для досягнення прийняттого рівня фінансово-економічної безпеки. Збір, оброблення, систематизація та аналіз даних, необхідних для прийняття рішень, є частиною цього процесу. Інформація є ключовою для оцінки можливих сценаріїв розвитку подій, виявлення слабких місць у діяльності компанії та вибору найкращих заходів захисту.

3. Наголошено, що система ризиків і загроз економічній безпеці є багаторівневою структурою, що охоплює зовнішні, внутрішні, операційні, фінансові та інформаційні чинники. Її оцінювання формує основу для управління стійкістю підприємства, визначення пріоритетів розвитку й адаптації до змін. Без усвідомлення цієї системи неможливе створення ефективного механізму захисту, здатного забезпечити підприємству стабільне та безперервне функціонування.

4. Встановлено, що оцінювання ризиків у системі економічної безпеки підприємства є ключовим інструментом забезпечення його стійкості, оскільки дозволяє своєчасно ідентифікувати потенційні загрози, визначити масштаби можливих втрат та обґрунтувати пріоритетні напрями захисних заходів. Інформаційно-аналітичне забезпечення оцінювання ризиків залежить від організації постійного циклу роботи з даними, починаючи з їх збору та закінчуючи формуванням аналітичних висновків і пропозицій.

5. Наголошено, що інформаційно-аналітичне забезпечення виступає фундаментальною складовою інтегрованої моделі оцінювання ризиків підприємства. Воно забезпечує формування достовірної інформаційної бази, підсилює точність аналітичних процедур та створює умови для прийняття ефективних управлінських рішень. Якість цієї системи визначає спроможність підприємства вчасно виявляти загрози, оцінювати їх масштаб і наслідки та формувати ефективні заходи протидії. Визначено, взаємопов'язані компоненти інформаційно-аналітичного забезпечення системи оцінювання ризиків.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ ТА ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»

2.1. Фінансово-економічна характеристика ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»

Приватне підприємство «ЕКОПРОЕКТ-КМ», зареєстроване 16 серпня 2004 року у місті Дніпро Дніпропетровської області, є приватним підприємством, яке здійснює комплексну діяльність у сфері інжинірингу, будівництва та науково-дослідних робіт. Основними видами діяльності підприємства, згідно з КВЕД, є надання інших допоміжних комерційних послуг, діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, проведення досліджень та експериментальних розробок у галузі природничих і технічних наук, а також будівництво житлових і нежитлових будівель. Таке поєднання дозволяє підприємству забезпечувати комплексне обслуговування замовників від проектування до реалізації інженерних і будівельних рішень.

Юридичний код підприємства за даними Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України – 33115749. Керівником підприємства є Канцедал Олена Олександрівна, що забезпечує управлінське керівництво та стратегічне планування діяльності. Структура підприємства дозволяє поєднувати технічні, дослідницькі та комерційні функції, що є важливим для підтримки конкурентоспроможності на ринку інжинірингових та будівельних послуг.

З огляду на різнопрофільність діяльності підприємства та його участь у проєктно-будівельних і науково-технічних процесах, важливо оцінити, наскільки ефективно воно використовує свої ресурси й забезпечує стабільність розвитку. Узагальнення інформації про структуру майна, стан і динаміку основних засобів, результати роботи та показники ефективності дає

змогу сформулювати цілісне уявлення про економічні можливості підприємства та виявити ключові тенденції його функціонування. Це створює основу для подальшого послідовного аналізу фінансово-економічного стану та визначення факторів, що впливають на його стійкість і конкурентоспроможність у середовищі інжинірингових та будівельних послуг.

Структура майна ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» у 2020–2024 рр. формувалася під впливом одночасного зростання масштабів діяльності, зміни попиту на інжинірингові та будівельні послуги, а також періодичних коливань у виробничих та оборотних процесах. Загальна вартість активів підприємства за п'ятирічний період збільшилася з 5131,0 тис. грн у 2020 р. до 9942,0 тис. грн у 2024 р., тобто майже вдвічі, що свідчить про розширення ресурсної бази та інтенсифікацію операцій. Динаміку цього зростання доцільно представити у графічній формі (рис. 2.1, сформовано на основі даних Додатка А), адже вона чітко демонструє нерівномірність змін між окремими роками та їх синхронність із загальними тенденціями галузевого середовища.

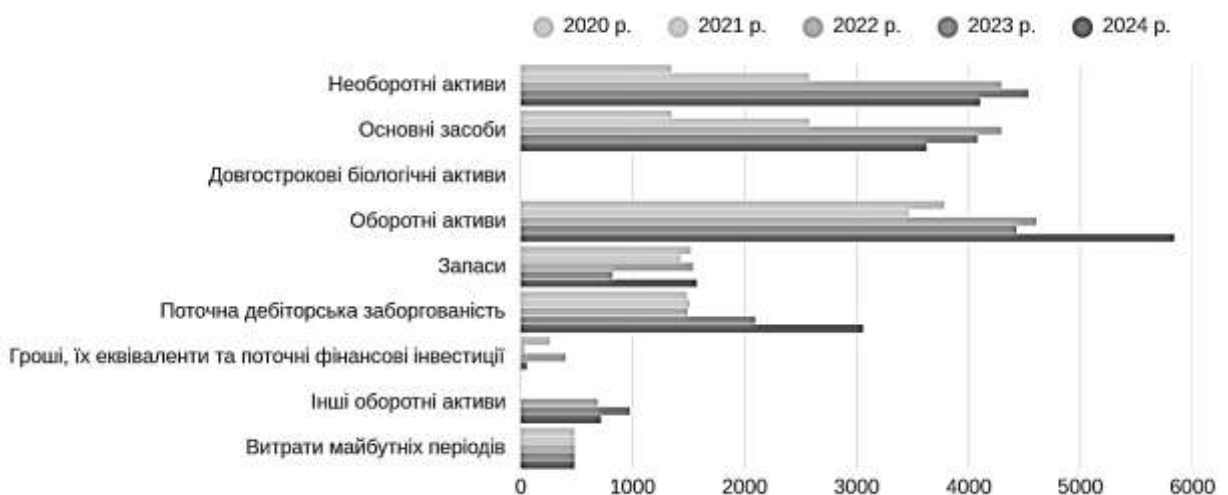

Рис. 2.1. Структура активів ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ», 2020-2024 рр.

Найпомітніші трансформації відбулися в структурі необоротних активів. Їх обсяг зріс з 1347,0 тис. грн у 2020 р. до максимуму 4537,0 тис. грн у 2023 р., після чого у 2024 р. дещо знизився до 4104,0 тис. грн. Основним

компонентом виступали саме основні засоби, на які припадала вся вартість необоротних активів. Зростання до 2023 р. може бути пов'язане з оновленням технічної бази, придбанням нового обладнання або необхідністю модернізації інженерних і проектних потужностей. Подальше зниження у 2024 р. допускає часткову амортизацію, списання або продаж частини активів, що зазвичай відповідає прагненню оптимізувати майнову структуру в умовах зміни умов ринку чи внутрішніх стратегічних пріоритетів.

Оборотні активи в цей самий час демонстрували більш нестабільний характер змін, що відповідає природі проектної та сервісної діяльності підприємства. Їх загальний обсяг збільшився з 3784,0 тис. грн у 2020 р. до 5838,0 тис. грн у 2024 р., хоча проміжні роки характеризувалися коливаннями. Найбільший вплив мали дві групи показників – запаси та поточна дебіторська заборгованість. Запаси знижувалися у 2021–2023 рр. і лише у 2024 р. знову зросли до 1574,0 тис. грн, що можна пояснити зміною обсягів будівельно-проектних робіт, різною тривалістю циклів виконання замовлень або переглядом політики щодо формування запасів. Дебіторська заборгованість зростала практично щороку, сягнувши 3058,0 тис. грн у 2024 р. проти 1483,0 тис. грн у 2020 р.. Така тенденція може свідчити про збільшення обсягів наданих послуг, але водночас і про залежність підприємства від своєчасності розрахунків з боку контрагентів, що потребує посилення контролю за фінансовими потоками.

Особливо нестабільною була динаміка грошових коштів. Якщо у 2020 р. їх обсяг становив 261,0 тис. грн, то у 2021 р. він різко скоротився до 36,0 тис. грн, у 2022 р. тимчасово зріс до 402,0 тис. грн, а згодом знову зменшився до символічного 1,0 тис. грн у 2024 р. Така волатильність свідчить про високе навантаження на ліквідність та значний обсяг розрахунків у процесі реалізації проектів. Продовження тенденції до зниження залишків коштів може свідчити про фінансування діяльності переважно за рахунок оборотних потоків та кредиторської заборгованості, що потребує обережної оцінки

ризиків.

Зміна майнової структури супроводжувалася відповідною трансформацією джерел фінансування (рис. 2.2, сформовано на основі даних Додатка А). Власний капітал у 2020–2024 рр. зріс лише на 239,0 тис. грн порівняно з приростом активів на 4811,0 тис. грн, що означає суттєве посилення ролі зобов'язань у формуванні ресурсної бази. Цей показник досяг максимуму у 2022 р. (2201,0 тис. грн), але у 2023–2024 рр. відбулося його зниження, що може бути пов'язане з покриттям витрат, зниженням нерозподіленого прибутку або зміною структури капіталу без перегляду пайового внеску. Така динаміка свідчить про певне звуження власної фінансової подушки підприємства у порівнянні з початковими роками.

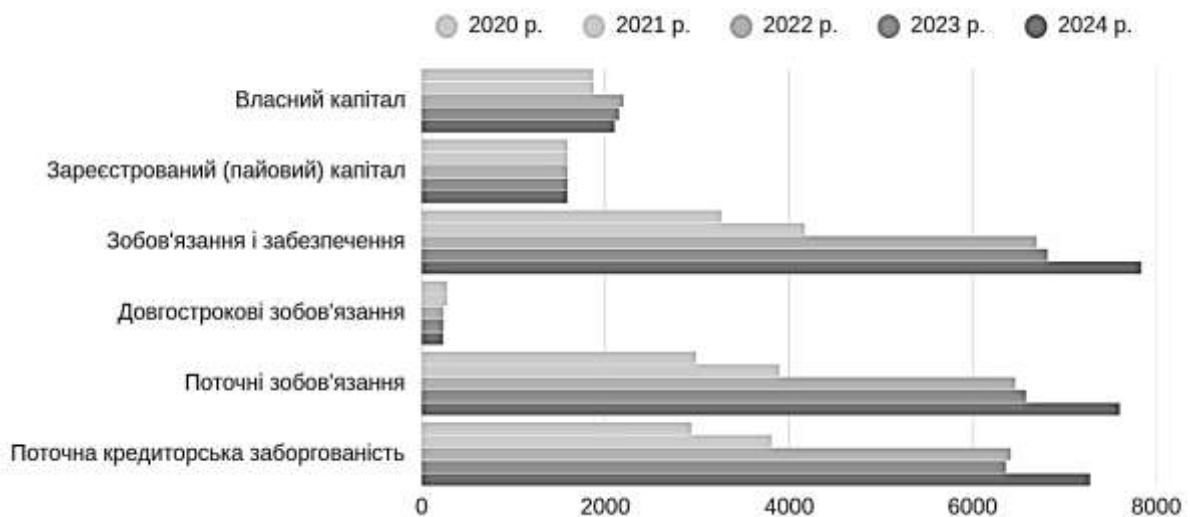

Рис. 2.2. Структура пасивів ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» у 2020–2024 рр.

Зобов'язання ж, навпаки, демонстрували стійку тенденцію до зростання і збільшилися з 3266,0 тис. грн у 2020 р. до 7838,0 тис. грн у 2024 р. Основну частину становили поточні зобов'язання, що визначало короткостроковий характер кредиторської підтримки діяльності. Кредиторська заборгованість, яка перевищила 7 млн грн у 2024 р., є одним із ключових індикаторів фінансової напруги, адже її зростання значно випереджає темп приросту власного капіталу. Довгострокові зобов'язання в

цей самий час змінювалися мінімально, залишаючись стабільними (235–278 тис. грн), що свідчить про відсутність масштабних довгострокових проєктів, фінансованих за рахунок банківського кредитування або інвестицій.

Порівняння структури майна та структури капіталу дозволяє зробити кілька важливих висновків щодо фінансової стійкості. Зростання активів майже повністю профінансоване за рахунок короткострокових джерел, що свідчить про підвищення залежності підприємства від зовнішніх кредиторів. Така модель може бути прийнятною у періоди активного розширення, проте вона підвищує ризики ліквідності та обмежує можливості довгострокового інвестування. Водночас суттєве зростання оборотних активів, особливо дебіторської заборгованості, вказує на накопичення ресурсів, які не трансформуються у грошові потоки достатньо швидко.

Після встановлених тенденцій щодо змін у структурі майна та джерел його формування логічним є перехід до детального аналізу ключових фінансових коефіцієнтів, які відображають ліквідність, оборотність ресурсів, рівень фінансової незалежності та результативність діяльності підприємства (Додаток Б). На рис. 2.3 представлено графік динаміки ключових фінансових показників підприємства протягом досліджуваного періоду.

Протягом 2020–2024 рр. значення коефіцієнтів поточної та швидкої ліквідності демонструють низхідну динаміку порівняно з початковим рівнем. Поточна ліквідність зменшилась з 1,266 до 0,768, а швидка – з 0,584 до 0,402. Це свідчить про поступове зниження здатності підприємства покривати короткострокові зобов'язання наявними оборотними активами, причому найуразливішою залишається частина активів, що швидко конвертується у грошові кошти. Такий тренд відповідає висновку про зростання залежності від короткострокових джерел фінансування та потребує посиленого контролю за платоспроможністю.

Показники оборотності загалом характеризуються хвилеподібними змінами. Період обігу дебіторської заборгованості виріс із 30,5 до 40,1 дня,

що означає уповільнення надходження коштів і підтверджує проблему накопичення дебіторів, визначену під час аналізу структури оборотних активів. Тривалість періоду обігу запасів та готової продукції зменшилася з 172 до 43,9 дня, що є позитивною ознакою інтенсивнішого перетворення матеріальних ресурсів на виручку. Період обороту активів коливався в межах 31–43 днів, зберігаючи відносну стабільність, проте без чіткої тенденції до прискорення.

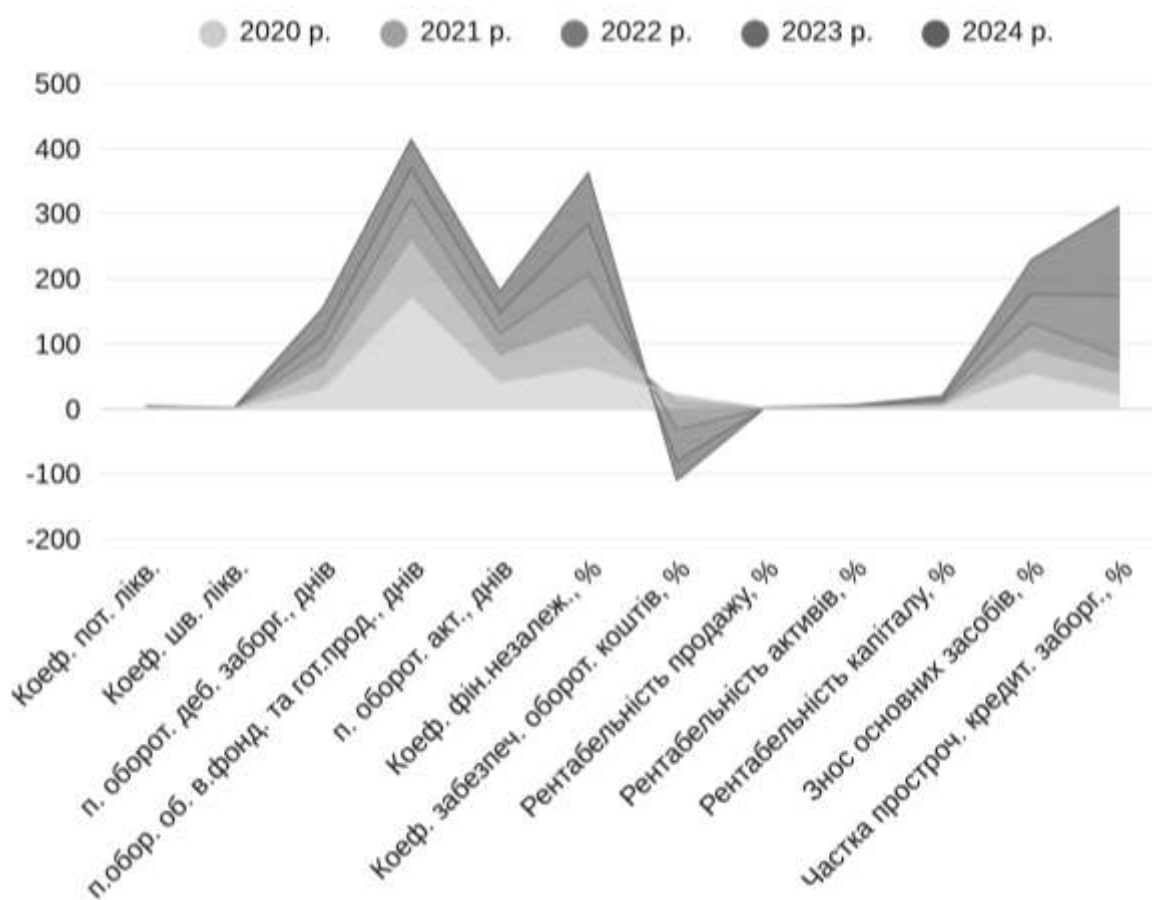

Рис. 2.3. Динаміка ключових фінансових показників ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» за 2020–2024 рр.

Частка власного капіталу у фінансуванні активів підвищилася з 63,65% до 78,84%, що формально вказує на зростання фінансової незалежності. Однак це покращення відбувалося на тлі збільшення короткострокових боргів та нестачі власних оборотних коштів. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними джерелами у 2021–2024 рр. залишався від’ємним, що означає критичний дефіцит власного обігового капіталу та

фактичну залежність від залучених коштів для фінансування навіть основних операційних потреб. Ситуацію додатково ускладнює стрімке зростання частки простроченої кредиторської заборгованості – від 22,3% до 137,2%, що створює значні ризики для підтримання платіжної дисципліни.

Показники прибутковості стабілізувалися на низькому рівні. Рентабельність продажу впродовж періоду не перевищувала 1%, хоча й мала помірне зростання (0,688% → 0,420%). Рентабельність активів і капіталу зберігала позитивне значення, проте залишалася недостатньою для формування міцної інвестиційної бази. Така динаміка відображає обмежений ефект від збільшення обсягів операційної діяльності та високий тиск витрат.

Рівень зносу змінювався нерівномірно, досягаючи мінімуму у 2022 р. (37,89%) та знову зростаючи до понад 51% у 2024 р. Це означає поступове старіння матеріально-технічної бази та необхідність посилення інвестиційної активності, що наразі ускладнюється дефіцитом власних ресурсів.

Отже, аналіз фінансово-економічної діяльності ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» показує, що підприємство розширює свою ресурсну базу та операційну діяльність, проте високий рівень короткострокових зобов'язань, коливання ліквідності та помірна рентабельність свідчать про необхідність підвищення ефективності управління капіталом та забезпечення фінансової стійкості для подальшого стабільного розвитку.

2.2. Опис функціонування служби економічної безпеки підприємства та оцінювання її ефективності за окремими складовими

В результаті дослідження встановлено, що на ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» не створено окремого підрозділу з аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки. Аналітична діяльність здійснюється розподілено між структурними підрозділами, з урахуванням компетенцій посадових осіб:

- керівник забезпечує загальний нагляд за ризиками і стратегічними

загрозами;

- головний бухгалтер проводить фінансово-аналітичну роботу;
- керівники відділів аналізують проєктні ризики;
- юрист – здійснює правовий моніторинг загроз у зовнішньому середовищі.

Організаційно-штатна структура не передбачає спеціальних посад аналітиків, однак функції аналітичного забезпечення розподілено серед відповідальних осіб, що частково обмежує ефективність реагування на ризики.

Метою аналітичної роботи є формування достовірної інформації для прийняття управлінських рішень щодо: запобігання загрозам; виявлення фінансових і операційних ризиків; підтримки стабільності господарської діяльності; оцінки ефективності використання ресурсів.

У процесі проведеного дослідження було здійснено всебічну діагностику рівня економічної безпеки Приватного підприємства «ЕКОПРОЕКТ-КМ» за ключовими складовими, які формують загальний стан фінансово-економічної безпеки підприємства (рис. 2.4). Аналіз передбачав оцінку впливу як зовнішніх, так і внутрішніх загроз на діяльність підприємства, а також встановлення наявності ресурсів і механізмів, здатних мінімізувати ризики та забезпечити стабільний розвиток бізнесу. Такий комплексний підхід дозволяє виявити потенційні проблемні зони та визначити напрями для подальшого вдосконалення системи управління безпекою підприємства.

Фінансова безпека. Фінансова безпека підприємства є однією з ключових складових загальної економічної безпеки, оскільки вона безпосередньо впливає на платоспроможність, стабільність фінансового стану та здатність підприємства ефективно здійснювати господарську діяльність. За результатами аналізу фінансових показників ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» на 2024 рік встановлено надлишок власних оборотних

коштів у розмірі 170 000 грн, що свідчить про наявність достатніх ресурсів для покриття поточних витрат, формування запасів і здійснення інвестиційної діяльності. Такий показник свідчить про стабільність фінансового стану підприємства та його здатність виконувати стратегічні завдання без значного ризику дефіциту ліквідності. Крім того, аналіз структури витрат і доходів показав, що підприємство має позитивну динаміку фінансових результатів, що забезпечує основу для реалізації стратегій розвитку та підвищення конкурентоспроможності.

Інформаційна безпека. Оцінка інформаційної безпеки підприємства проводилась за трьома основними показниками: коефіцієнт повноти ($K_p = 0,92$), коефіцієнт точності ($K_t = 0,89$) та коефіцієнт суперечності інформації ($K_c = 0,07$). Такі значення свідчать про високий рівень достовірності та узгодженості інформації, що надходить у систему управління підприємства. Наявність повної та точної інформації дозволяє керівництву приймати обґрунтовані управлінські рішення, своєчасно реагувати на потенційні загрози та ефективно контролювати економічну діяльність. Разом з тим, для підвищення рівня інформаційної безпеки рекомендується впровадити автоматизовані системи збору, обробки та аналізу даних, що дозволить зменшити людський фактор і підвищити оперативність прийняття рішень.

Інтелектуальна безпека. Інтелектуальна безпека підприємства оцінювалась за кваліфікаційним рівнем працівників та ефективністю використання інтелектуального капіталу. Коефіцієнт кваліфікації персоналу становить 0,80, що свідчить про високу професійну підготовку співробітників. Норма доходності від використання інтелектуальної власності на одного співробітника становить 90 000 грн, що є високим показником ефективності інтелектуальних ресурсів. Така ситуація дозволяє підприємству впроваджувати інноваційні рішення у виробничі та управлінські процеси, підвищуючи конкурентні переваги на ринку. Для подальшого підвищення рівня інтелектуальної безпеки доцільно активніше

використовувати механізми захисту інтелектуальної власності, впроваджувати систему стимулювання інноваційної діяльності та підвищення кваліфікації персоналу.

Кадрова безпека. Аналіз кадрової безпеки включав показники плинності кадрів (0,15), фізичного старіння персоналу (0,10), фондоозброєність працівників (80 000 грн на одного виробничого співробітника) та забезпеченість працівників фондами не виробничого призначення. Рівень кадрової безпеки підприємства оцінено як задовільний. Додатково слід відзначити належний рівень трудової дисципліни, систематичне підвищення кваліфікації, а також ефективну внутрішню систему мотивації. Водночас, для підвищення стійкості кадрового потенціалу рекомендується розробити програми професійного розвитку та планування кар'єри, що дозволить зменшити ризики плинності кадрів і втрати цінних компетенцій.

Техніко-технологічна безпека. Оцінка техніко-технологічної складової показала, що 30% продукції підприємства перевищує або відповідає найкращим аналогам на ринку, 50% технологічного обладнання є сучасним, а 15% продукції захищено патентами. Це свідчить про середній рівень технічної безпеки підприємства. Для підвищення цього показника рекомендується оновлення матеріально-технічної бази, модернізація обладнання та впровадження сучасних технологій, що відповідають світовим стандартам. Важливим напрямом є також розширення патентної діяльності та активізація процесів інноваційного розвитку.

Правова безпека. Аналіз правової безпеки підприємства включав оцінку судових спорів та витрат на юридичне забезпечення. Питома вага судових справ у загальному обсязі договорів становить 6%, з яких 80% завершилися на користь підприємства. Питома вага штрафів у загальних зобов'язаннях – 2%, а витрати на юридичне забезпечення – 1,4% від виробничих витрат. Дані показники свідчать про ефективну роботу

юридичного супроводу та низькі ризики правового характеру. Разом з тим, для зменшення потенційних загроз рекомендується впровадити системи моніторингу змін у законодавстві та автоматизовані інструменти аналізу договорів.

Інноваційна безпека. Частка інноваційної продукції у загальному обсязі виробництва складає 25%, інновацій у виробничих процесах – 35%. Це свідчить про активне впровадження нових рішень та модернізацію процесів, проте підприємство має потенціал для подальшого розвитку в сфері інноваційної діяльності. Для посилення інноваційної безпеки доцільно формувати внутрішні R&D-команди, підвищувати обсяг інвестицій у дослідження і розробки та впроваджувати сучасні технологічні платформи.

Екологічна безпека. Продукція підприємства характеризується високим рівнем безпечності (коефіцієнт 0,95), коефіцієнт забруднення навколишнього середовища – 0,75, а коефіцієнт захисту середовища – 3,0. Це свідчить про належний рівень екологічної безпеки. Разом з тим, для підвищення екологічної стійкості рекомендується впровадження додаткових заходів екологічного моніторингу, автоматизованих систем контролю шкідливих викидів та програм екологічного менеджменту.

Силова безпека. Витрати на охорону становлять 3% від виробничих витрат, а забезпеченість персоналом охорони – 0,10 (10%). Оцінка силової безпеки показала базовий рівень захисту, що вказує на потребу у зміцненні фізичної безпеки об'єктів підприємства. Рекомендується впровадження сучасних систем відеоспостереження, контролю доступу та організація регулярних навчань для охоронного персоналу.

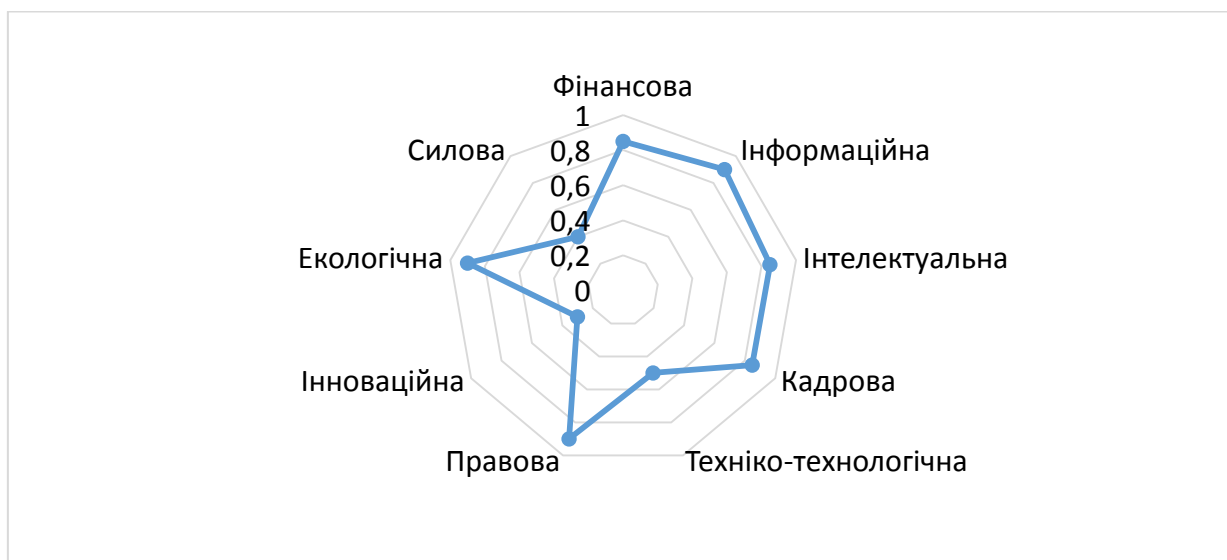

Рис. 2.4. Рівень складових фінансово-економічної безпеки
ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ», 2024 р.

З діаграми видно, що ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» має високий рівень фінансової, інформаційної, кадрової, правової та екологічної безпеки, середній рівень техніко-технологічної та низький рівень інноваційної та силової безпеки. Чим ближче показник до 1, тим вищий рівень відповідної складової безпеки.

Отже, загалом рівень фінансово-економічної безпеки ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» можна оцінити як задовільний. Підприємство демонструє здатність ефективно управляти внутрішніми та зовнішніми загрозами, забезпечуючи стабільність фінансового стану та конкурентоспроможність. Водночас існує потенціал для вдосконалення в окремих сферах, зокрема: розвиток системи моніторингу загроз та раннього попередження ризиків; модернізація матеріально-технічної бази та впровадження сучасних технологій; підвищення кадрового потенціалу та професійної підготовки персоналу; посилення інноваційної та патентної діяльності; вдосконалення екологічного контролю та силової безпеки.

Впровадження запропонованих заходів дозволить підвищити стійкість підприємства до зовнішніх і внутрішніх загроз, зміцнити його позиції на ринку та створити надійну основу для подальшого стратегічного розвитку.

2.3. Оцінка інформаційно-аналітичної системи оцінювання ризиків та загроз економічній безпеці ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»

Ефективне управління ризиками у сучасних умовах нестабільного бізнес-середовища є ключовим фактором підтримки фінансової стійкості та забезпечення безперервного розвитку підприємства. У ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» процес моніторингу ризиків організований переважно на неформальній основі, що характеризується інтегруванням елементів контролю та аналізу ризиків у щоденну управлінську діяльність керівництва. Дослідження показало, що підприємство використовує комбінацію внутрішніх і зовнішніх джерел інформації для оцінки ризиків, однак відсутня єдина формалізована система ризик-менеджменту.

Сучасна система моніторингу включає кілька ключових компонентів. По-перше, це технологічні засоби обліку та обробки інформації, серед яких програмне забезпечення для електронного документообігу (М.Е.Дос) та системи бухгалтерського і управлінського обліку (1С:Підприємство). Дані програми забезпечують своєчасне формування фінансових і оперативних звітів, контроль за дебіторською і кредиторською заборгованістю, а також планування витрат. По-друге, підприємство має внутрішні документи та регламенти, які визначають порядок виконання проектних робіт, охорону праці, пожежну безпеку та організацію документообігу, що дозволяє контролювати дотримання стандартів і процедур в межах існуючої структури.

На рис. 2.5 представлені сильні сторони чинної системи моніторингу ризиків підприємства.

Які сильні сторони чинної системи моніторингу ризиків?

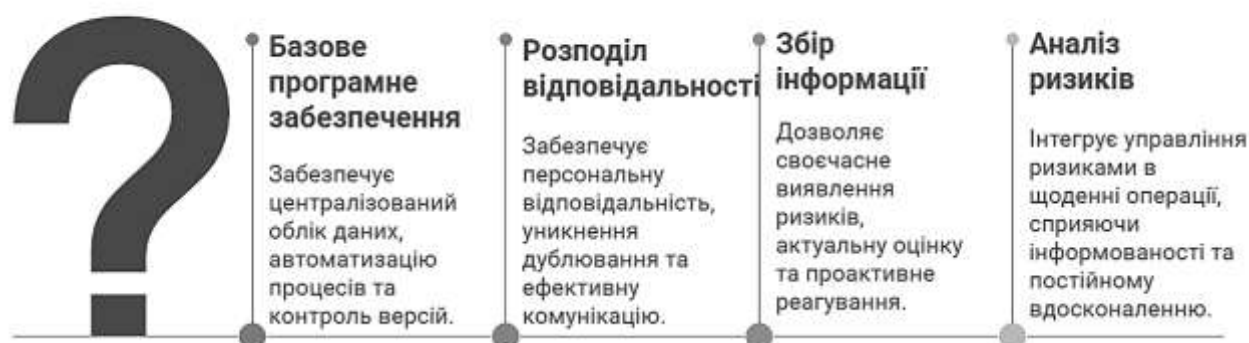

Рис. 2.5. Сильні сторони системи моніторингу ризиків
ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»

Організаційно, відповідальність за моніторинг ризиків розподілена між ключовими працівниками. Директор несе загальну відповідальність за стан безпеки та затверджує плани управління ризиками; головний бухгалтер контролює фінансові потоки, виявляє ризики шахрайства та аналізує операційну діяльність; керівники підрозділів забезпечують ефективне використання ресурсів і дотримання внутрішніх регламентів; юрист аналізує ризики у контрактах та веде претензійну роботу; технічний персонал відповідає за технічну безпеку та захист інформації. Проте відсутність окремого підрозділу або посадової особи, що координує заходи з економічної безпеки, створює певні прогалини у системності моніторингу.

Інформаційне забезпечення системи ризиків здійснюється через регулярний збір даних про внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства. Зовнішнє середовище аналізується на основі макроекономічних, політичних, соціальних, технологічних та правових чинників, що дозволяє виявляти потенційні загрози і можливості для бізнесу. Підприємство також оцінює ризики контрагентів, використовуючи доступні фінансові дані партнерів та ринкову інформацію, що зменшує ймовірність неплатежів або затримок у виконанні договорів. Для внутрішнього середовища збирається інформація про виробничі процеси, кадрові ресурси, фінансові потоки та стан

матеріально-технічної бази.

Моніторинг ризиків у ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» має кілька практичних аспектів. Система дозволяє контролювати виконання проектів, відстежувати фінансові показники, аналізувати ефективність використання ресурсів та своєчасно реагувати на зміни у регуляторному та ринковому середовищі. Водночас існуюча модель носить переважно оперативний характер, орієнтована на поточні процеси, і не охоплює комплексну довгострокову оцінку ризиків. Це означає, що критичні загрози, які розвиваються поступово або мають потенційно великий вплив на фінансово-економічну безпеку, можуть залишатися непоміченими до моменту їх реалізації.

Виявлені основні обмеження та слабкі зони діючої системи моніторингу ризиків ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» представлено на рис. 2.6.

Для вдосконалення моніторингу ризиків рекомендуємо наступне:

1. розробити внутрішній регламент з економічної безпеки, який визначатиме повноваження учасників процесу, стандарти оцінки ризиків і порядок дій у разі загроз;

2. впровадити систему регулярного аудиту внутрішнього середовища та ризик-менеджменту, що дозволить своєчасно виявляти критичні загрози і контролювати ефективність заходів;

Рис. 2.6. Основні обмеження та слабкі зони діючої системи моніторингу ризиків ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»

3. призначити відповідальну особу або підрозділ, який координуватиме заходи з економічної безпеки та забезпечуватиме інтеграцію даних з різних джерел;
4. здійснювати щорічні тренінги з управління ризиками для ключових співробітників, що підвищить оперативну здатність реагування на загрози;
5. оптимізувати інформаційне забезпечення, інтегруючи дані внутрішніх і зовнішніх джерел у єдину систему, яка дозволить проводити аналіз та прогнозування ризиків у реальному часі.

Таким чином, аналіз чинної системи моніторингу показує, що ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» має базові інструменти та структуру для управління ризиками, проте існуюча модель носить фрагментарний характер і потребує формалізації, посилення координації та покращення інформаційного забезпечення. Вдосконалення цих процесів дозволить підприємству підвищити ефективність управління ризиками, скоротити ймовірність негативних наслідків та зміцнити фінансово-економічну стабільність.

Подальший виклад зосереджується на комплексному визначенні ключових ризиків і загроз фінансово-економічній безпеці підприємства, спираючись на результати зовнішнього та внутрішнього аналізу (Додаток В і Додаток Д). На відміну від попереднього підрозділу, де акцент робився на механіці функціонування системи моніторингу, тут головним завданням є встановлення того, що саме становить найбільшу небезпеку, у якій формі ці фактори проявляються та як вони взаємопов'язані між собою.

У зовнішньому середовищі ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» змушене діяти в умовах нестабільності, де зміни ринкової кон'юнктури, конкуренції, державного регулювання й макроекономічних показників прямо впливають на рівень захищеності. Значною загрозою є коливання попиту та цін. Оскільки галузеві цикли характеризуються нерівномірністю, підприємство стикається з ризиком зниження виручки через непередбачувані коливання ринку, що особливо небезпечно на тлі високої частки короткострокових зобов'язань. Додатковий тиск створює конкуренція: поява нових гравців, цінові демпінгові стратегії, агресивна маркетингова політика опонентів – усе це може обмежувати можливості зростання. Регуляторні зміни також несуть значний ризик, адже оновлення податкових правил, вимог до обліку, екологічних норм або умов ліцензування здатні викликати пряме збільшення витрат або потребу в додаткових інвестиціях. Не менш вагомими є фінансово-валютні ризики – нестабільність курсу, зростання вартості кредитних ресурсів, обмеження доступу до фінансування. Вони створюють

додаткові бар'єри для підприємства, яке вже має значний обсяг короткострокової кредиторської заборгованості.

Вплив зовнішніх загроз посилюється внутрішніми вразливостями ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ». Організаційна структура демонструє надмірну концентрацію функціональних рішень та недостатню формалізацію процедур, що ускладнює швидке реагування на непередбачувані зміни. Внутрішні бізнес-процеси мають ознаки фрагментованості: відсутність достатньо налагоджених механізмів координації між підрозділами, нерівномірний розподіл відповідальності, залежність від окремих ключових працівників, а також недостатня автоматизація рутинних операцій. Усе це формує операційні ризики, які здатні проявитися як у вигляді неефективного використання ресурсів, так і через помилки, затримки або неправильні управлінські рішення.

Фінансовий блок внутрішніх загроз є одним з найбільш критичних. Значний обсяг поточних зобов'язань і швидке нарощування кредиторської заборгованості протягом останніх років свідчать про ризик втрати платоспроможності у разі навіть невеликого зниження операційних грошових потоків. Висока частка прострочених зобов'язань створює небезпеку блокування розрахунків і обмеження доступу до зовнішнього фінансування. Динаміка коефіцієнтів ліквідності та фінансової незалежності підкреслює цей ризик: негативний тренд забезпеченості оборотних коштів та зниження можливості фінансувати поточну діяльність власним капіталом посилюють залежність від кредиторів. Низька швидкість перетворення дебіторської заборгованості в кошти створює додатковий фінансовий тиск, адже фактичний цикл інкасації значно подовжився, що прямо впливає на грошові потоки.

Операційно-виробничі ризики також є істотними. Хоча ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» наростило обсяг основних засобів та збільшило виробничий потенціал, рівень їхнього зносу зріс, що створює загрозу збоїв,

непродуктивних витрат і зниження якості продукції або послуг. Водночас інвестиції в модернізацію не є системними, а оновлення активів відбувається нерівномірно. Це формує ризик технологічної відсталості й підвищує витрати на ремонт і утримання обладнання. До внутрішніх загроз належать і людські фактори: нестача кваліфікованих працівників, висока плинність кадрів або недостатня система мотивації, що може призвести до стратегічних і тактичних помилок, порушення технологічної дисципліни та зниження ефективності.

Окрему групу становлять інформаційні та репутаційні ризики. Незважаючи на наявність певних елементів контролю, інформаційна система ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» не забезпечує належного рівня прозорості та захисту даних. Відсутність централізованого сховища інформації, затримки в оновленні управлінської звітності, слабкий захист від несанкціонованого доступу та недостатня регламентація внутрішнього документообігу створюють небезпеку викривлення даних, втрати важливої інформації та порушення безперервності діяльності. Репутаційні ризики формуються переважно через низьку передбачуваність виконання поставлених зобов'язань і наявність простроченої заборгованості, що може погіршити стосунки з контрагентами й ускладнити укладання нових контрактів.

Узагальнюючи результати зовнішнього та внутрішнього аналізу, до ключових загроз можна віднести (рис. 2.7): фінансово-ліквідні ризики, ринкові ризики, операційні ризики, управлінсько-організаційні ризики, інформаційні та репутаційні ризики, кадрові ризики. Частина з них має системний характер і може спричинити ланцюговий ефект, коли одна загроза підсилює іншу – наприклад, повільне інкасування дебіторської заборгованості у поєднанні з високою залежністю від короткострокового фінансування формує ризик втрати ліквідності, що, у свою чергу, посилює репутаційні ризики та ускладнює доступ до кредитних ресурсів.

Рис. 2.7. Ключові ризики та загрози фінансово-економічній безпеці ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»

Сукупність виявлених загроз свідчить, що ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» перебуває у зоні підвищеної вразливості, де стійкість залежить від здатності швидко реагувати на зміни та оптимізувати внутрішню структуру ризиків. Отже, ідентифікація ризиків не лише окреслює проблемні зони, а й формує основу для подальшого моделювання сценаріїв, формування системи превентивних заходів та розроблення інтегрованої програми зміцнення фінансово-економічної безпеки.

Висновки до другого розділу

1. Аналіз фінансово-економічної діяльності ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» показує, що підприємство розширює свою ресурсну базу та операційну діяльність, проте високий рівень короткострокових зобов'язань, коливання ліквідності та помірний рентабельність свідчать про необхідність підвищення ефективності управління капіталом та забезпечення фінансової стійкості для

подальшого стабільного розвитку

2. Проведене дослідження підтвердило, що ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» демонструє задовільний рівень фінансово-економічної безпеки завдяки ефективному управлінню ключовими ресурсами та внутрішніми процесами, водночас відсутність окремого аналітичного підрозділу та потреба у модернізації технологій, підвищенні кадрового потенціалу та вдосконаленні системи моніторингу загроз вказують на наявність резервів для подальшого зміцнення економічної стійкості і підвищення конкурентоспроможності.

3. Оцінка чинної системи моніторингу ризиків ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» засвідчила, що підприємство має базові організаційні, технологічні та інформаційні механізми для оцінювання й контролю загроз, однак їхня ефективність обмежена фрагментарністю та недостатньою формалізацією. Наявні процедури орієнтовані переважно на оперативне реагування, тоді як комплексна стратегічна оцінка ризиків залишається нерозвиненою.

4. Оцінювання зовнішніх загроз і ризиків показує, що ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» функціонує в умовах високої нестабільності політичного та економічного середовища, що безпосередньо впливає на реалізацію проєктів і фінансові результати. Одночасно технологічні, конкурентні, правові та екологічні фактори створюють додаткові середньорівневі ризики, що потребують постійної адаптації, оновлення ресурсів і послуг, а також оперативного реагування на зміни законодавства та ринкових умов.

5. Аналіз внутрішніх загроз і ризиків свідчить, що ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» має стабільний імідж та високий рівень регіональної конкурентоспроможності, проте низка внутрішніх факторів створює потенційні ризики. Відсутність формалізованих стратегій і документованих процедур, обмежений кадровий потенціал малого підприємства та висока трудомісткість проєктно-орієнтованих процесів можуть ускладнювати ефективне управління ресурсами, сповільнювати прийняття рішень та

підвищувати ймовірність операційних і організаційних помилок.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ, ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Підвищення ефективності функціонування інтегрованої моделі оцінювання ризиків через модернізацію інформаційно-аналітичних інструментів

Ефективність інтегрованої моделі оцінювання ризиків фінансово-економічної безпеки значною мірою залежить від того, наскільки сучасними та адаптивними є її аналітичні інструменти. У сучасних умовах підприємства стикаються з динамічними, швидкозмінними ризиками, що потребують не лише оперативної реакції, а й здатності завчасно розпізнавати тенденції та прогнозувати критичні відхилення. Це особливо важливо для ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ», діяльність якого пов'язана з високою варіативністю зовнішніх умов, сезонністю окремих процесів та залежністю від надійності контрагентів. Тому модернізація інформаційно-аналітичних інструментів стає ключовою передумовою підвищення результативності всієї моделі управління ризиками.

На рис. 3.1 подано узагальнену структуру напрямів модернізації інформаційно-аналітичних інструментів інтегрованої моделі оцінювання ризиків економічної безпеки підприємства.

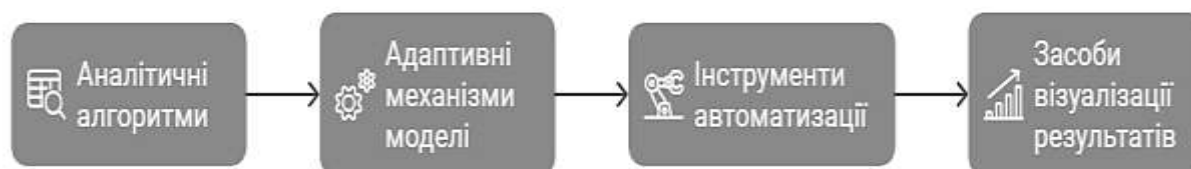

Рис. 3.1. Структура напрямів модернізації інформаційно-аналітичних інструментів інтегрованої моделі оцінювання ризиків фінансово-економічної безпеки підприємства

Першим аспектом удосконалення є оптимізація алгоритмів обробки інформації, що використовуються на різних етапах моделі. Для ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» це означає необхідність переходу від фрагментарного аналізу показників до комплексного відстеження динаміки дебіторської заборгованості, структури витрат, ритмічності надходжень і оборотності ресурсів. Застарілі чи надто інерційні алгоритми призводять до затримок у формуванні оцінок, до спотворення результатів або до втрати чутливості до слабких, але важливих сигналів ризику.

Сучасні методи багатофакторного аналізу, нелінійного моделювання та стохастичного прогнозування дають змогу формувати більш точні й стійкі оцінки ризикових показників. Їхнє впровадження дозволяє переходити від реєстрації фактів до оцінки ймовірностей та потенційних масштабів наслідків, що суттєво підвищує превентивний потенціал моделі [1].

Другим важливим напрямом є підвищення адаптивності інструментів моделі. Інтегрована система ризик-менеджменту має працювати в умовах інформаційної нестабільності, змін нормативного поля та появи нових типів операційних загроз. ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» функціонує у середовищі з нерівномірним попитом і значною залежністю від термінів виконання контрактів, тож, безперечно, адаптивність є критично важливою. Тому інструменти, що формують оцінювання, повинні бути здатними до швидкого переналаштування, масштабування та інтеграції нових параметрів без необхідності капітального втручання у саму модель. Це передбачає гнучкі формати налаштування вагових коефіцієнтів, варіантів сценаріїв, рівнів граничних значень та правил класифікації ризиків [15].

Подальше підвищення ефективності моделі можливе завдяки посиленню автоматизації аналітичних процедур. Зважаючи на специфіку діяльності, для ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» особливо актуальною є автоматизація контролю оборотності дебіторської заборгованості та виявлення коливань ліквідності, адже саме ці показники упродовж останніх

років мали нестабільну динаміку. Рутинна, ручна аналітика не лише зменшує швидкість обробки даних, а й суттєво збільшує ймовірність людських похибок. Автоматизовані модулі аналізу дозволяють формувати оцінки ризиків за заздалегідь визначеними правилами, мінімізувати суб'єктивні впливи та забезпечити стабільність функціонування моделі навіть при значному навантаженні. Особливо важливо, що автоматизація дозволяє проводити оцінювання не періодично, а в режимі безперервного моніторингу, що значно збільшує гнучкість і чутливість системи.

У практичному вимірі це забезпечується застосуванням програмних компонентів синхронного аналізу, які здатні враховувати одночасні зміни у фінансових, виробничих, кадрових та зовнішніх показниках. Це може проявлятися, наприклад, у можливості зіставляти зміну рівня простроченої кредиторської заборгованості з динамікою реалізації, навантаженням на обігові кошти чи змінами у структурі витрат. Завдання таких інструментів полягає у виявленні перехресних залежностей між різними групами ризиків, здатних провокувати ланцюгові ефекти. Впровадження таких інструментів сприяє підвищенню точності прогнозів, оскільки ризики оцінюються у взаємозв'язку, а не як окремі, ізольовані категорії [12].

Окрему увагу слід приділити удосконаленню механізмів візуалізації аналітичної інформації. Для керівництва підприємства важливо не лише отримати точні аналітичні розрахунки, а й мати доступ до інтерпретованих, логічно структурованих, наочних результатів. У випадку ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» особливо корисними можуть бути інтерактивні карти ризиків у контексті ліквідності та платоспроможності, граfi взаємозалежностей структурних ризиків або матриці чутливості до коливань зовнішніх факторів.

Використання спеціалізованих візуалізаційних модулів (карти ризиків, інтерактивні матриці чутливості, граfi взаємозалежностей) дозволяє зменшити час на інтерпретацію аналітичних даних та підвищити якість управлінських рішень [39].

Удосконалення аналітичних інструментів також включає посилення механізмів валідації та перевірки даних, оскільки достовірність результатів залежить від якості вхідної інформації. Це особливо актуально, коли частина даних формується на основі первинних внутрішніх документів та взаємодії з контрагентами, що іноді спричиняє появу неповних або несвоєчасно оновлених записів. Впровадження процедур внутрішнього контролю, подвійної перевірки розрахунків та фільтрування аномальних значень дозволяє уникнути викривлення результатів та забезпечити коректність оцінки ризиків навіть за умов обмежених або неповних даних.

Узагальнюючи, модернізація інформаційно-аналітичних інструментів інтегрованої моделі створює фундамент для підвищення її надійності, точності й результативності (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Напрями модернізації інформаційно-аналітичних інструментів для підвищення ефективності інтегрованої моделі оцінювання ризиків

Напрямок модернізації	Очікуваний ефект	Відповідальний підрозділ
Автоматизація збору даних	Зменшення людського фактору, підвищення оперативності обробки інформації	ІТ-відділ
Впровадження аналітичних панелей (дашбордів)	Систематизація ключових показників та спрощення візуалізації ризиків	Відділ фінансового аналізу
Інтеграція баз даних підприємства	Покращення доступу до актуальної інформації та її узгодження між підрозділами	ІТ-відділ, головний бухгалтер
Використання економіко-математичних моделей прогнозування	Прогнозування потенційних загроз та сценаріїв розвитку	Аналітична служба / керівники відділів
Підвищення кваліфікації персоналу у сфері аналітики	Збільшення ефективності аналізу даних та прийняття рішень	HR та керівники підрозділів
Впровадження систем раннього попередження ризиків	Своєчасне реагування на внутрішні та зовнішні загрози	Відділ економічної безпеки

Розширення аналітичного апарату, автоматизація процедур, підвищення гнучкості та швидкодії системи дозволяють підприємству, зокрема ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ», своєчасно виявляти ризики, мінімізувати потенційні збитки та зміцнювати фінансово-економічну безпеку в умовах нестабільного ринкового середовища.

3.2. Напрями удосконалення інформаційно-аналітичної інфраструктури оцінювання ризиків економічної безпеки підприємства

На відміну від модернізації аналітичних інструментів, яка стосується логіки обробки даних та алгоритмічної частини моделі, удосконалення інформаційно-аналітичної інфраструктури передбачає розвиток технологічних, організаційних та комунікаційних елементів, на основі яких функціонує вся інтегрована система ризик-менеджменту. В контексті діяльності досліджуваного підприємства це особливо важливо, оскільки даний суб'єкт господарювання має багатокомпонентний інформаційний простір, у якому частина даних циркулює у цифровому вигляді, а частина – у традиційних форматах. Її якість визначає доступність, повноту, узгодженість та актуальність даних, що використовуються для оцінки ризиків.

На рис. 3.2 представлено схему ключових напрямів розвитку інформаційно-аналітичної інфраструктури підприємства.

Одним із ключових напрямів є розбудова структурованого інформаційного середовища, яке забезпечуватиме систематизований доступ до внутрішніх і зовнішніх даних, необхідних для повноцінного оцінювання ризиків. Для ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» це може включати створення централізованого сховища оперативної інформації щодо дебіторської заборгованості, зобов'язань перед постачальниками, зміни виробничого навантаження та інших ключових параметрів. Ідеться не лише про накопичення інформації, а й про формування логічно пов'язаного масиву, що

дозволяє поєднувати фінансові, виробничі, адміністративні та зовнішні індикатори. Важливо створити умови, за яких будь-який критично важливий параметр може бути оперативно отриманий, перевірений і використаний без втрати його початкової точності та актуальності [43].

Рис. 3.2. Ключові напрямів розвитку інформаційно-аналітичної інфраструктури оцінювання ризиків фінансово-економічної безпеки підприємства

Наступним напрямом розвитку є вдосконалення систем внутрішньої комунікації та обміну інформацією між підрозділами. На ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» інформаційні потоки між виробничими, планово-фінансовими та адміністративними службами досі значною мірою залежать від ручної передачі документів і персональної взаємодії. Це подовжує час ідентифікації ризиків, пов'язаних із відхиленнями в графіках робіт, порушенням термінів оплати чи зростанням витрат. Запровадження уніфікованих протоколів передачі аналітичної інформації, автоматизованих каналів зв'язку та правил формування звітності підвищує синхронність роботи структур підприємства

та зменшує часові втрати, пов'язані з узгодженням даних.

Ключовим інфраструктурним аспектом є підвищення інтегрованості інформаційних потоків. Для ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» це означає потребу об'єднання бухгалтерської, логістичної, виробничої та фінансово-аналітичної підсистем у єдину інформаційну мережу з можливістю прозорого відстеження змін. Така інтеграція створює прозорий «цифровий слід» руху даних, дає змогу уникати дублювання, суперечливості та фрагментації інформації, що є однією з найпоширеніших причин неефективності оцінювання ризиків.

На рівні інформаційної політики важливо впровадити механізми контролю якості даних, які забезпечують їх достовірність, повноту та відповідність встановленим стандартам [47]. В контексті ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» це передбачає налагодження правил перевірки коректності введення показників, автоматичного виявлення нелогічних значень (наприклад, негативних сум, некоректних строків, подвійних операцій) та відстеження історії редагування. Це підвищує надійність інформаційної бази та забезпечує стійкість моделі оцінювання ризиків до випадкових або цілеспрямованих викривлень.

Суттєвим напрямом є також розвиток цифрової інфраструктури підприємства, що включає модернізацію технологічної бази, апаратного забезпечення та мережевих систем. Для ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» це означає потребу оновлення робочих станцій, підвищення пропускної здатності внутрішньої мережі та розширення можливостей резервного копіювання. Нестача обчислювальних ресурсів або низька продуктивність обладнання може негативно впливати на швидкість обробки даних та функціонування інтегрованої моделі. Оновлення технічних ресурсів, використання хмарних сервісів та підвищення пропускної здатності внутрішніх мереж формує надійну основу для повноцінної роботи аналітичної системи.

Важливим інфраструктурним аспектом є підвищення рівня

інформаційної безпеки, що охоплює не лише технічні засоби захисту, а й організаційні процедури [51]. Для ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» це є критичним з огляду на роботу з персональними даними працівників, інформацією про контрагентів та фінансовими документами. Необхідним є впровадження систем контролю доступу, резервного копіювання, моніторингу інцидентів, а також правил поводження з конфіденційною інформацією. Надійний захист інфраструктури зменшує ймовірність втрати чи спотворення даних, що безпосередньо впливає на точність оцінки ризиків.

Окрему увагу слід приділити підвищенню кадрової компетентності, пов'язаної з роботою в оновленому інформаційному середовищі. Навіть найсучасніша інфраструктура не забезпечить очікуваного ефекту без підготовленого персоналу, здатного коректно інтерпретувати дані, працювати з аналітичними платформами та підтримувати цілісність інформаційного простору. Регулярне навчання, методичні матеріали та внутрішні стандарти взаємодії формують спроможність підприємства ефективно підтримувати та розвивати інтегровану модель оцінювання ризиків.

Таким чином, вдосконалення інформаційно-аналітичної інфраструктури є стратегічним чинником підвищення здатності підприємства своєчасно ідентифікувати, аналізувати та контролювати ризики фінансово-економічної безпеки. Для досліджуваного підприємства це створить умови для повноцінної роботи аналітичних інструментів, що були модернізовані у межах попереднього підрозділу, та забезпечить стабільність інтегрованої моделі оцінювання ризиків в умовах зростаючої складності бізнес-середовища.

3.3. Економіко-математичні методи інтегрованої моделі оцінювання ризиків та загроз економічній безпеці та її інформаційно-аналітичне забезпечення

Сучасні підприємства функціонують в умовах постійної невизначеності та ризиків, що виникають як всередині підприємства, так і під впливом зовнішніх факторів. Економіко-математичні методи дозволяють кількісно оцінити ймовірність та вплив ризиків, інтегрувати їх у загальний аналітичний простір і забезпечити прийняття оптимальних управлінських рішень. Інформаційно-аналітичне забезпечення інтегрованої моделі ризик менеджменту включає систематичний збір, обробку та аналіз фінансових і операційних показників, даних про зовнішнє середовище та структуру ресурсів підприємства.

В даному підрозділі визначено ефективність економіко-математичних методів оцінювання ризиків і загроз економічній безпеці підприємства, а також оцінимо інформаційно-аналітичне забезпечення, яке підтримує прийняття управлінських рішень.

Для кількісного оцінювання ризиків та загроз економічній безпеці застосовуються наступні економіко-математичні методи [46]:

- матричний метод – побудова матриці ризиків за двома параметрами: ймовірність настання події та її потенційним впливом на економічну діяльність (додаток Е);

- метод інтегрального показника ризику, який дозволяє узагальнити вплив усіх внутрішніх і зовнішніх ризиків на фінансовий стан підприємства;

- вагові коефіцієнти та експертна оцінка допомагає визначити значущість кожного ризику з урахуванням його впливу на загальний результат діяльності;

- метод сценарного аналізу – моделювання різних варіантів розвитку подій та їхнього впливу на фінансово-економічну безпеку.

Для ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» інтеграція цих методів дозволяє оцінювати:

- фінансові ризики (ліквідність, рентабельність, структура капіталу);
- операційні (затримка у виконанні проєктів, дебіторська

заборгованість, технічне забезпечення);

- зовнішні ризики (економічна нестабільність, конкуренція, зміни законодавства).

Пропонуємо розрахувати інтегральний показник ризику за наступною формулою [40]:

$$R_i = W_i \times P_i \times C_i$$

де:

R_i – інтегральний показник ризику i -го виду;

W_i – вага ризику за значущістю;

P_i – ймовірність настання ризику;

C_i – потенційні наслідки ризику, тис.грн.

Загальний інтегральний показник оцінки економічної безпеки підприємства визначаємо [21]:

$$R_{\text{заг}} = \sum_{i=1}^n R_i$$

Для забезпечення ефективного управління фінансово-економічною безпекою ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» важливим є виявлення та систематизація основних внутрішніх ризиків, що можуть впливати на стабільність діяльності підприємства. У таблиці 3.2 наведено ключові внутрішні ризики підприємства, оцінені за трьома основними параметрами: потенційний фінансовий вплив, ймовірність настання та значимість (вага) для діяльності підприємства. Такий підхід дозволяє визначити пріоритетні напрями для мінімізації негативного впливу ризиків та підвищення стійкості підприємства.

Таблиця 3.2

Внутрішні ризики ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»

Ризик	Потенційний вплив, тис. грн	Ймовірність	Вага
Відстрочка проєктів	200	0,30	0,25
Недостатня кваліфікація	150	0,20	0,15

персоналу			
Зниження якості послуг	100	0,25	0,15
Дебіторська заборгованість	300	0,40	0,35
Порушення норм безпеки	50	0,10	0,10

За наведеними даними проведемо розрахунок показника внутрішніх ризиків:

$$R_{\text{внутр}} = 0.25 \times 0.3 \times 200 + 0.15 \times 0.2 \times 150 + 0.15 \times 0.25 \times 100 + 0.35 \times 0.4 \times 300 + 0.1 \times 0.1 \times 50 = 65.75 \text{ тис. грн}$$

Для забезпечення комплексного управління економічною безпекою ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» важливо враховувати не лише внутрішні, а й зовнішні ризики, які можуть впливати на стабільність діяльності підприємства. У таблиці 3.3 представлені основні зовнішні ризики, оцінені за параметрами потенційного фінансового впливу, ймовірності настання та ваги для загальної діяльності підприємства. Такий підхід дозволяє виявити критично важливі загрози з боку зовнішнього середовища та розробити заходи для їх мінімізації.

Таблиця 3.3

Зовнішні ризики ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»

Ризик	Потенційний вплив, тис. грн	Ймовірність	Вага
Зміни законодавства	80	0,30	0,3
Економічна нестабільність	150	0,40	0,5
Конкуренція	100	0,20	0,2

За наведеними даними проведемо розрахунок показника зовнішніх ризиків:

$$R_{\text{зовн}} = 0.3 \times 0.3 \times 80 + 0.5 \times 0.4 \times 150 + 0.2 \times 0.2 \times 100 = 41.2 \text{ тис. грн}$$

На підставі розрахованих показників внутрішніх і зовнішніх ризиків розрахуємо загальний інтегральний показник:

$$R_{\text{заг}} = R_{\text{внутр}} + R_{\text{зовн}} = 65.75 + 41.2 = 106.95 \text{ тис. грн}$$

Отриманий інтегральний показник демонструє, що система ризик-менеджменту ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» ефективно ідентифікує ключові

загрози та дозволяє прогнозувати фінансові втрати.

Для реалізації інтегрованої моделі ризик-менеджменту використовується інформаційно-аналітична система, яка забезпечує:

1. Збір та систематизацію даних про фінансові показники (ліквідність, рентабельність, структура капіталу).
2. Моніторинг операційних ризиків (запаси, дебіторська заборгованість, графіки виконання проектів).
3. Аналіз зовнішніх факторів (конкурентне середовище, зміни законодавства, економічні коливання).
4. Формування інтегральних показників ризиків для підтримки управлінських рішень.

Для оцінки ефективності інформаційно-аналітичного забезпечення управління ризиками на ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» проведено порівняльний аналіз ключових показників до та після впровадження аналітичних механізмів. Таблиця 3.4 демонструє, як зміни в організації збору та обробки інформації вплинули на своєчасність виявлення ризиків, швидкість реагування та економію потенційних втрат, що є важливими для підвищення загальної економічної безпеки підприємства.

Таблиця 3.4

Показники ефективності інформаційно-аналітичного забезпечення оцінювання ризиків загроз економічній безпеці підприємства

Показник	До впровадження	Після впровадження	Коментар
Виявлення ризиків, %	50	85	Підвищення точності прогнозів
Час реакції, дні	7	2	Скорочення термінів прийняття рішень
Економія потенційних втрат, тис. грн	-	120	Зменшення наслідків реалізації ризиків

Отже, застосування економіко-математичних методів дозволяє

кількісно оцінити ризики та загрози економічній безпеці ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ», розрахунки інтегрального показника ризиків $R_{\text{загл}}=106.95$ тис.грн свідчать про ефективність існуючої системи управління ризиками, інформаційно-аналітичне забезпечення інтегрованої моделі підвищує точність прогнозування ризиків, скорочує час реагування та економить фінансові ресурси, рекомендовано подальше вдосконалення системи: оптимізація дебіторської заборгованості, оновлення технічної бази, підвищення кваліфікації персоналу.

Висновки до третього розділу

1. Запропоновані напрями модернізації інформаційно-аналітичних інструментів передбачають впровадження автоматизованих систем збору та обробки даних, інтеграцію сучасних програмних продуктів для аналізу ризиків, використання економіко-математичних моделей та інтелектуальних технологій для прогнозування загроз. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню точності та оперативності оцінювання ризиків економічної безпеки підприємства, дозволить своєчасно виявляти потенційні загрози та приймати обґрунтовані управлінські рішення, що загалом підвищує стійкість і конкурентоспроможність підприємства.

2. Удосконалено інтегровану модель оцінювання ризиків підприємства через розширення та систематизацію інформаційних ресурсів, впровадження автоматизованих модулів аналізу, використання алгоритмів швидкої діагностики, створення внутрішніх карт ризиків, індикаторних панелей та механізмів раннього попередження. Такі заходи дозволять підвищити точність прогнозування та якість управлінських рішень.

3. Розроблено напрями зміцнення інформаційно-аналітичної інфраструктури ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ», які включають: побудову централізованої бази даних; автоматизацію контролю дебіторської

заборгованості; створення єдиного реєстру контрагентських ризиків; впровадження системи регулярного моніторингу ключових фінансових індикаторів; розроблення внутрішніх стандартів та регламентів ризик-менеджменту; модернізацію технічної платформи та підвищення кваліфікації персоналу. Системне впровадження цих заходів забезпечить більш ефективну взаємодію аналітичних, фінансових і управлінських процесів.

4. Побудована матриця ризиків для ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ», яка є комплексним інструментом, який дозволяє систематизувати потенційні загрози для діяльності підприємства за ступенем їхньої ймовірності та потенційного впливу. Вона дає можливість чітко визначити пріоритетні напрями для мінімізації ризиків, розробити конкретні заходи щодо їхнього управління та забезпечити ефективний контроль над внутрішніми та зовнішніми загрозами. Такий підхід дозволяє підвищити фінансово-економічну стійкість підприємства, зменшити негативний вплив ризикових факторів на операційну діяльність та створити основу для стратегічного розвитку й конкурентоспроможності на ринку інжинірингових та будівельних послуг.

5. Застосування економіко-математичних методів дозволяє кількісно оцінити ризики та загрози економічній безпеці ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ», розрахунки інтегрального показника ризиків $R_{\text{загл}}=106.95$ тис.грн свідчать про ефективність існуючої системи управління ризиками, інформаційно-аналітичне забезпечення інтегрованої моделі підвищує точність прогнозування ризиків, скорочує час реагування та економить фінансові ресурси, рекомендовано подальше вдосконалення системи: оптимізація дебіторської заборгованості, оновлення технічної бази, підвищення кваліфікації персоналу.

ВИСНОВКИ

1. Встановлено, що якісне інформаційно-аналітичне забезпечення є важливим для досягнення прийняттого рівня фінансово-економічної безпеки. Збір, оброблення, систематизація та аналіз даних, необхідних для прийняття рішень, є частиною цього процесу. Наголошено, що оцінювання ризиків у системі економічної безпеки підприємства є ключовим інструментом забезпечення його стійкості, оскільки дозволяє своєчасно ідентифікувати потенційні загрози, визначити масштаби можливих втрат та обґрунтувати пріоритетні напрями захисних заходів. Інформаційно-аналітичне забезпечення оцінювання ризиків залежить від організації постійного циклу роботи з даними, починаючи з їх збору та закінчуючи формуванням аналітичних висновків і пропозицій.

2. Наголошено, що інформаційно-аналітичне забезпечення виступає фундаментальною складовою інтегрованої моделі оцінювання ризиків підприємства. Воно забезпечує формування достовірної інформаційної бази, підсилює точність аналітичних процедур та створює умови для прийняття ефективних управлінських рішень. Визначено, взаємопов'язані компоненти інформаційно-аналітичного забезпечення системи оцінювання ризиків.

3. Аналіз фінансово-економічної діяльності ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» показує, що підприємство розширює свою ресурсну базу та операційну діяльність, проте високий рівень короткострокових зобов'язань, коливання ліквідності та помірна рентабельність свідчать про необхідність підвищення ефективності управління капіталом та забезпечення фінансової стійкості для подальшого стабільного розвитку.

4. Проведене дослідження підтвердило, що ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» демонструє задовільний рівень фінансово-економічної безпеки завдяки ефективному управлінню ключовими ресурсами та внутрішніми процесами,

водночас відсутність окремого аналітичного підрозділу та потреба у модернізації технологій, підвищенні кадрового потенціалу та вдосконаленні системи моніторингу загроз вказують на наявність резервів для подальшого зміцнення економічної стійкості і підвищення конкурентоспроможності.

5. Оцінка чинної системи моніторингу ризиків ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» засвідчила, що підприємство має базові організаційні, технологічні та інформаційні механізми для оцінювання й контролю загроз, однак їхня ефективність обмежена фрагментарністю та недостатньою формалізацією. Наявні процедури орієнтовані переважно на оперативне реагування, тоді як комплексна стратегічна оцінка ризиків залишається нерозвиненою.

6. Оцінювання зовнішніх загроз і ризиків показує, що ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» функціонує в умовах високої нестабільності політичного та економічного середовища, що безпосередньо впливає на реалізацію проєктів і фінансові результати. Одночасно технологічні, конкурентні, правові та екологічні фактори створюють додаткові середньорівневі ризики. Аналіз внутрішніх загроз і ризиків свідчить, що ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» має стабільний імідж та високий рівень регіональної конкурентоспроможності, проте низка внутрішніх факторів створює потенційні ризики. Відсутність формалізованих стратегій і документованих процедур, обмежений кадровий потенціал малого підприємства та висока трудомісткість проєктно-орієнтованих процесів можуть ускладнювати ефективне управління ресурсами, сповільнювати прийняття рішень та підвищувати ймовірність операційних і організаційних помилок.

7. Запропоновані напрями модернізації інформаційно-аналітичних інструментів передбачають впровадження автоматизованих систем збору та обробки даних, інтеграцію сучасних програмних продуктів для аналізу ризиків, використання економіко-математичних моделей та інтелектуальних технологій для прогнозування загроз. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню точності та оперативності оцінювання ризиків економічної

безпеки підприємства.

8. Удосконалено інтегровану модель оцінювання ризиків підприємства через розширення та систематизацію інформаційних ресурсів, впровадження автоматизованих модулів аналізу, використання алгоритмів швидкої діагностики, створення внутрішніх карт ризиків, індикаторних панелей та механізмів раннього попередження. Такі заходи дозволять підвищити точність прогнозування та якість управлінських рішень.

9. Розроблено напрями зміцнення інформаційно-аналітичної інфраструктури ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ», які включають: побудову централізованої бази даних; автоматизацію контролю дебіторської заборгованості; створення єдиного реєстру контрагентських ризиків; впровадження системи регулярного моніторингу ключових фінансових індикаторів; розроблення внутрішніх стандартів та регламентів ризик-менеджменту; модернізацію технічної платформи та підвищення кваліфікації персоналу. Побудована матриця ризиків для ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ», яка є комплексним інструментом, який дозволяє систематизувати потенційні загрози для діяльності підприємства за ступенем їхньої ймовірності та потенційного впливу.

10. Застосування економіко-математичних методів дозволяє кількісно оцінити ризики та загрози економічній безпеці ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ», розрахунки інтегрального показника ризиків $R_{\text{загл}}=106.95$ тис.грн свідчать про ефективність існуючої системи управління ризиками, інформаційно-аналітичне забезпечення інтегрованої моделі підвищує точність прогнозування ризиків, скорочує час реагування та економить фінансові ресурси, рекомендовано подальше вдосконалення системи: оптимізація дебіторської заборгованості, оновлення технічної бази, підвищення кваліфікації персоналу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андріїв Н. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. №52. URL: <https://doi.org/10.32782/10.32782/2524-0072/2023-52-12>
2. Бабаєв Р. Організація інформаційно-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки підприємства. 2022. URL: <https://openarchive.nure.ua/entities/publication/2844-4c57-b64b-57470fe8335e>
3. Бенько М. М. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства : підручник. Київ : В-во Ліра-К, 2021. 560 с.
4. Вараксіна О., Побіденна В., Гребеник Р. Управління ризиками в контексті економічної безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. №56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-47>
5. Васільєва Л.М. Система управління ризиками як складова економічної безпеки підприємства. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/5086/1/5.pdf>
6. Васільєва Л.М., Земляний М. Управління ризиками в контексті стратегії антикризового управління. *Економіка: реалії часу*. 2023. № 6. С.14-21.
7. Васільєва Л.М., Петрова Д.А. Облікова інформація як важливий інструмент управління фінансово-економічною безпекою підприємства. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2024. № 2(38). С. 125-132.
8. Василішин С.І. Обліково-аналітичне забезпечення в системі ризиків та загроз економічної безпеки аграрних підприємств України: монографія; Харків. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків: Друкарня Мадрид, 2020. 419 с.
9. Василішин С., Гнатишин Л., Прокопишин О. Економічна безпека як складова обліково-аналітичного забезпечення управління підприємствами:

теоретичний аспект. *Таврійський науковий вісник*. 2022. №14. С 110-120.

10. Верхоглядова Н.І. Особливості управління безпекою підприємницької діяльності в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-56>

11. Воловельська І. В., Прихода А., Ліпейко І. Сучасні тренди управління ризиками. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2023. № 83. С. 205-212.

12. Воронюк Є. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення, як елемент організації економічної безпеки підприємницької діяльності. 2021. URL: <https://journals.snu.edu.ua/index.php/VisnikSNU/article/view/28>

13. Гайдук І.С. Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства. *Економічний вісник університету*. 2016. Вип. 28(1). С. 33-40.

14. Гнилицька Л.В. Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 08.00.09, 21.04.02. Київ, 2013. 35 с.

15. Грицишен Д.О. Обліково-аналітичне забезпечення управління економіко-екологічною безпекою підприємств: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит (за видами економічної діяльності)». Житомир, 2016, 579 с.

16. Гриценко Л. Л., Кожушко І. О., Чепурко В. О., Перепеліцин Г. Б. Ризикорієнтоване управління в системі економічної безпеки корпоративного підприємства. *Бізнес Інформ*. 2023. № 8. С. 281–288.

17. Гулар Н. Сталий розвиток, ризики та публічне фінансове управління. 2023. URL: https://www.cfp.pt/uploads/noticias_ficheiros/eurosai-sysmposium_noemia-goulart.pdf

18. Гуріна Н., Томша А. Аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління ризиками підприємства. *Економіка та суспільство*.

2022. №43. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-15>

19. Даниленко С. Концептуальні засади управління ризиками в системі економічної безпеки. *Менеджмент та підприємництво в Україні*. 2021. №3(33). С. 14–22.

20. Дячков Д. В., Потапюк І. П., Капран І. В. Економічна безпека в системі стратегічного управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/iphp/journal/article/view/173>

21. Завора Т.М., Лебедин А.Г. Методичні основи оцінювання ризиків в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. *ПолтНТУ*. 2024. 325 с.

22. Захаркін О.О., Бойко А.В., Сокол Л.В. Цифрові технології та інструменти забезпечення фінансової безпеки бізнесу. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2023. №10. 2023. URL: <https://doi.org/10.54929/2708-02>

23. Кицюк В.М., Пупинін О.С. Інформаційна безпека підприємства: теоретичний аспект. *Сучасний захист інформації*. 2024. № 2. С. 103-108.

24. Ковальчук В. Наукові підходи до оцінювання ризиків загроз економічній безпеці підприємства. Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації : матеріали IV Міжнародної науково практичної конференції (м. Суми, 18 листопада 2025 р.) / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми: СНАУ, 2025. С.210-212.

25. Ковальчук В. Система інформаційно-аналітичного забезпечення моделі оцінювання ризиків загроз економічній безпеці підприємства. *Фінансово-економічна безпека: теоретико-методичні засади та практичні інструменти управління* : колективна монографія / за заг. ред. Губарик О.М., Васільєвої Л.М. Дніпро: ДДАЕУ, 2025. С. 174-182.

26. Кащена Н.Б. Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною активністю підприємств торгівлі: теорія, методологія, практика. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2021. 389 с.

27. Костенко М. Ризик-менеджмент у структурі фінансової безпеки підприємства. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 228 с.
28. Коць Д.В. Характеристика сутності фінансової безпеки підприємства в умовах змін. *Інфраструктура ринку*. 2023. Вип. 71. 155–158.
29. Коробцова Д. Фінансово-економічна безпека підприємства і принципи її забезпечення. *Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації*. Харків. 2022. С. 180-184.
30. Кравченко М. О., Бояринова К. О., Копішинська К. О. Управління ризиками: навчальний наочний посібник для студ. спеціальності 073 «Менеджмент»; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2021. 432 с.
31. Кривдик М., П'ятничка М., Лісовський І. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління ресурсами підприємств з позиції економічної безпеки. 2025. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-340-16>
32. Кузенко Т. Б., Сабліна Н. В. Фінансова безпека підприємства: навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 123 с.
33. Лірко Т.В. Інтеграція ризик-орієнтованого управління проектами в сучасні бізнес-моделі. *Бізнес-інформ*. 2024. №1. С. 383-391.
34. Левченко О.М. Інформаційне та обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства. 2022. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/items/1b8c2cb8-6fbb-4ed6-b229-865fced978ce>
35. Мельник С.І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : «Растр-7», 2020. 384 с.
36. Нікітенко О.М. Оцінка ризиків фінансово-економічної безпеки підприємств в умовах військових дій. *Актуальні питання фінансів та кредитування*. 2021. Т. 14. С. 112–121.
37. Ніконенко У.М., Пшоно С.В. Стратегічний інструментарій фінансово-економічної безпеки бізнес-процесів розвитку підприємства. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. №9. 2025. DOI:

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15069753>

38. Нянько В., Йолкін А., Яблонський Т., Баб'як В. Управління підприємницькими ризиками з позиції економічної безпеки підприємства. *Herald of Khmelnytskyi National University*. 2025. №23. С.145-151.

39. Олійничук О. І. Обліково-інформаційне забезпечення формування й імплементації стратегії економічної безпеки підприємства. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2025. № 1. С. 41-47.

40. Оляднічук Н.В., Підлубна О.Д. Обліково-аналітичне забезпечення економічної діяльності суб'єкта підприємництва. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. Вип. 33(2). С. 16-21.

41. Онищенко С.В., Глушко А.Д. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємств у сучасних умовах. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2023. № 7-8. С. 135–154.

42. Пелех У. Обліково-аналітичне забезпечення реалізації стратегічних цілей діяльності підприємства в умовах цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1371/1324>.

43. Перерва П.Г., Шаульська Л. і Кобелєва Т. Формування та використання системи моніторингу підприємницьких ризиків як запорука сталого розвитку бізнес-структур. *Економіка і організація управління*. 2023. №7. С. 34-44.

44. Про затвердження Порядку збору, обробки і аналізу інформації щодо результатів національної оцінки ризиків та здійснення заходів за її результатами : Постанова Кабінету Міністрів України та Національний банк України № 690 від 5 серпня 2020 р. URL:: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/690-2020-%D0%BF>.

45. Проскура В., Лизанець А., Гриць М. Трансформація системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства в умовах сучасних загроз. 2023. URI: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal>
46. Соловей Д.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління ризиками підприємства в системі економічної безпеки. 2022. URL: <https://openarchive.nure.ua/entities/publication/55d74c76-5fdc-4382-9442-61da228c035d>
47. Соломіна Г.В. Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємництва: навчальний посібник. Дніпро, 2018. 234 с.
48. Стечишин Ю. Визначення ролі та місця інформаційно-аналітичного забезпечення в системі економічної безпеки. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2023. №1. С.110–119.
49. Тітенко, З. Теоретичні основи фінансової безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. №44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-76>
50. Хвальчик І.Л., Волощук Л.О. Сутність інформаційно-аналітичного забезпечення управління підприємством. *ECONOMICS: time realities*. 2020. № 1(47). С. 84–90.
51. Худіков П. В. Організація інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства. (тези доповіді, 2024). URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/44512>
52. Шалений В. Інформаційно-аналітичне забезпечення антикризового управління підприємствами харчової промисловості. 2023. №6. С.54-61.
53. Шостак Л.В., Помазун О.О. Фінансово-економічна безпека підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. № 38. 2022. С. 144-146.
54. Cescon F., Costantini A., Grassetti L. Strategic choices and strategic management accounting in large manufacturing firms. *Journal of Management and*

Governance. 2019. Vol. 23 (3). P. 605-636.

ДОДАТКИ

Додаток А

Оцінка майна та капіталу ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ» за 2020-2024 рр., тис. грн.

№ з/п	Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відношення у % 2024 р. до 2020 р.
	Майно - усього	5131,0	6049,0	8901,0	8969,0	9942,0	193,76
1	Необоротні активи	1347,0	2578,0	4295,0	4537,0	4104,0	304,68
1.1	Основні засоби	1347,0	2578,0	4295,0	4082,0	3625,0	269,12
1.2	Довгострокові біологічні активи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
2	Оборотні активи	3784,0	3471,0	4606,0	4432,0	5838,0	154,28
2.1	Запаси	1519,0	1430,0	1540,0	820,0	1574,0	103,62
2.2	Поточна дебіторська заборгованість	1483,0	1511,0	1490,0	2096,0	3058,0	206,20
2.3	Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	261,0	36,0	402,0	56,0	1,0	0,38
2.4	Інші оборотні активи	0,0	0,0	690,0	975,0	716,0	-
2.5	Витрати майбутніх періодів	480,0	480,0	480,0	480,0	480,0	100,00
3	Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
	Капітал- усього	5131,0	6049,0	8901,0	8969,0	9942,0	193,76
4.	Власний капітал	1865,0	1875,0	2201,0	2150,0	2104,0	112,82
4.1	Зареєстрований (пайовий) капітал	1589,0	1589,0	1589,0	1589,0	1589,0	100,00
5.	Зобов'язання і забезпечення	3266,0	4174,0	6700,0	6819,0	7838,0	239,99
5.1	Довгострокові зобов'язання	278,0	278,0	235,0	235,0	234,0	84,17
5.2	Поточні зобов'язання	2988,0	3896,0	6465,0	6584,0	7604,0	254,48
5.3	Поточна кредиторська заборгованість	2940,0	3811,0	6418,0	6366,0	7283,0	247,72
5.4	Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-

Додаток Б
Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»

№ з/п	Показники	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.		2024 р.		Пит.ва га в інтегр. показ.
		Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
1	Показники ліквідності											
1.1	Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	1,27	8	0,89	6	0,71	6	0,67	5	0,77	6	8
1.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,58	7	0,40	6	0,29	2	0,33	5	0,40	6	8
2	Показники ділової активності											
2.1	Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	30,5	10	34,29	10	23,39	10	26,43	10	40,12	10	9
2.2	Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, днів	172	4	89,39	8	60,63	9	47,93	10	43,85	10	9
2.3	Період оборотності активів, днів	41,17	10	42,84	10	31,77	10	32,07	10	33,12	10	9
3	Показники фінансової незалежності											
3.1	Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	63,65	7	69,00	7	75,27	5	76,03	5	78,84	5	9
3.2	Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	21,04	9	-12,24	0	-40,36	0	-48,56	0	-30,25	0	9
4	Показники рентабельності											
4.1	Рентабельність продажу, %	0,69	5	0,29	5	0,29	5	0,39	5	0,42	5	9
4.2	Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	1,88	6	0,82	5	0,91	5	1,06	6	1,03	6	9
4.3	Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	4,93	7	2,46	6	3,34	6	4,37	7	4,56	7	9
5	Інші показники											
5.1	Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів)	54,68	7	39,21	9	37,89	9	44,87	8	51,87	7	7
5.2	Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	22,30	5	33,45	4	25,11	5	92,77	0	137,18	0	5
	Інтегрований показник фінансового стану	7,16		6,38		6,02		6,13		6,22		100
	Рейтинг фінансового стану	А		А		А		А		А		-

Додаток В
Аналіз зовнішніх загроз і ризиків ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»

Фактор	Потенційна загроза	Імовірність	Наслідки
Політичний	Військовий стан, регіональна нестабільність	Висока	Втрата клієнтів, затримки у реалізації проєктів
Економічний	Інфляція, коливання курсу гривні	Висока	Зростання собівартості, зниження рентабельності
Технологічний	Високі витрати на оновлення техніки	Середня	Зниження якості послуг при відставанні від технологічного прогресу
Конкуренція	Зростання кількості конкурентів у галузі	Середня	Необхідність постійного оновлення портфелю послуг
Правовий	Зміни у законодавстві щодо проєктної та будівельної діяльності	Висока	Необхідність адаптації, витрати на юридичний супровід
Екологічний	Посилення вимог до екологічної безпеки об'єктів	Середня	Ускладнення процедур проєктування та узгодження

Додаток Д

Виявлення внутрішніх загроз і ризиків ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»

Показник	Характеристика
Імідж	Стабільне підприємство з понад 20-річним досвідом роботи
Цілі та стратегії	Визначені неформально, формалізовані документи відсутні
Форма власності	Приватна, що забезпечує високу оперативність управлінських рішень
Конкурентоспроможність	Висока у регіоні, обмежена - на національному рівні
Оптимальність розмірів	Мале підприємство з гнучкою структурою, проте обмеженим кадровим потенціалом
Складність виробництва	Середня; переважають проектно-орієнтовані процеси
Життєвий цикл	Підприємство знаходиться на етапі зрілості, частково - модернізації
Трудомісткість послуг	Висока, особливо у сфері проектування та досліджень

Додаток Е

Матриця ризиків ПП «ЕКОПРОЕКТ-КМ»

Потенційний ризик	Ймовірність настання	Потенційний вплив	Заходи щодо мінімізації
Зростання дебіторської заборгованості	Висока	Значний	Посилення контролю над розрахунками, автоматизація моніторингу дебіторів, впровадження системи штрафних санкцій
Старіння матеріально-технічної бази	Висока	Середній	Модернізація обладнання, оновлення основних засобів, інвестиції у технології
Недостатній рівень інноваційної безпеки	Середня	Середній	Розвиток R&D, патентування, впровадження сучасних технологічних рішень
Юридичні та правові ризики	Низька	Незначний	Систематичний правовий моніторинг, автоматизовані інструменти аналізу договорів
Екологічні ризики	Низька	Середній	Моніторинг викидів, впровадження систем екологічного менеджменту
Кадрові ризики (плинність, недостатня кваліфікація)	Середня	Середній	Програми професійного розвитку, мотиваційні та соціальні програми
Фізична безпека об'єктів	Низька	Середній	Встановлення систем відеоспостереження, контролю доступу, навчання охоронного персоналу
Зміни попиту на інжинірингові та будівельні послуги	Середня	Значний	Диверсифікація послуг, маркетинговий аналіз, гнучке планування проектів
Зовнішні економічні та фінансові шоки	Середня	Значний	Формування фінансової подушки, страхування ризиків, аналіз макроекономічної ситуації